

Ponedjeljak, 21. juli 2008.

Svedok Alun Roberts

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 9.06 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ORIE: Dobro jutro svima u ovoj sudnici. Gospodo sekretarko, molim vas, najavite predmet.

sekretar: Dobro jutro, časni Sude. Ovo je *Predmet IT-06-90-T, Tužilac protiv Ante Gotovine i drugih*.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodo sekretarko.

SUDIJA ORIE: Ukoliko nemamo nikakvih proceduralnih pitanja, želeo bih da pitam Tužilaštvo da li su spremni za sledećeg svedoka. Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Da, časni Sude. Dobro jutro, časni Sude. Tužilaštvo poziva gospodina Aluna Robertsa.

SUDIJA ORIE: Gospodo poslužiteljko, molim vas dopratite gospodina Robertsa u sudnicu.

(svedok je pristupio Sudu)

SUDIJA ORIE: Dobro jutro, gospodine Roberts.

SVEDOK ROBERTS: Dobro jutro.

SUDIJA ORIE: Pre nego što počnete da svedočite pred ovim Sudom, prema Pravilniku o postupku i dokazima neophodno je da date svečanu izjavu da ćete govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine. Gospoda poslužiteljka će vam sada dostavlja tekst svečane izjave. Molim vas da je pročitate.

SVEDOK ROBERTS: Hvala. Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ORIE: Hvala. Izvolite, sedite, gospodine Roberts. Gospodine Roberts, sada će vas ispitivati gospodin Waespi koji zastupa Tužilaštvo. Gospodine Waespi, izvolite.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsjedavajući.

svedok: Alun Roberts

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC WAESPI

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Dobro jutro, gospodine Roberts.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Dobro jutro.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Molim vas recite nam vaše puno ime i prezime?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Zovem se Alun Richard Roberts.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: I molim vas da pravite pauzu između pitanja i odgovora. Molim vas, pratite ovaj kursor koji se kreće po ekranu; kada se zaustavi, onda je trenutak da odgovorite.

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsjedavajući, molim da se svedoku predoče primerci njegovih šest izjava koje je dao.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Gospodine Roberts, da li se sećate da ste dali šest izjava ovom Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Sećam se.

TUŽILAC WAESPI: I, gospodine predsjedavajući, časni Sude, ovih šest izjava imaju sledeće brojeve sa spiska po Pravilu 65 ter: prvi dokument je od 27. avgusta 1997. i nosi broj 5320, druga izjava je od 31. jula 1998. godine i nosi broj 4811, treća izjava je od 28. februara 2007. godine i nosi broj 4812, četvrti izjava je od 7. februara 2008. godine i nosi broj 4813, peta izjava je od 4. marta 2008. godine i nosi 4814 i šesta izjava je od 2. jula ... u stvari, nosi datum 2. jul, ali je uzeta 30. juna i 1. jula 2008. godine i nosi broj 5321.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Gospodine Roberts, da li ste imali priliku da pregledate ovih šest izjava pre nego što ste danas došli u sudnicu?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, pregledao sam ih. Hvala.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Da li ove izjave tačno odražavaju vaše izjave o pitanjima koje pokrivaju?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: One odražavaju ono što sam rekao u vreme kada sam dao te izjave, da.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: A da li te izjave tačno odražavaju ono što biste rekli ukoliko biste danas bili ispitivani o ovim istim pitanjima ovde u sudnici?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsjedavajući, predlažem na uvrštavanje u spis ovih šest izjava.

SUDIJA ORIE: Vi ste zaboravili jedno pitanje, gospodine Waespi. Svedok je rekao: "To odražava ono što sam rekao. Ja bih dao iste odgovore", ali niste u svoja dva pitanja pitali da li su odgovori istiniti.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: A da li ove izjave... da li ove izjave sadrže istinite odgovore na pitanja koja su vam postavljena?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Hvala. Ja sam izjave dao istinito, i ja izjavljujem da i dalje smatram da su one istinite. Hvala.

SUDIJA ORIE: U redu. Ne bih očekivao da je drugačije, ali radi se o seriji pitanja i to onako kako su sada pokrivena. Da su to laži, naravno, a ja to ni na koji način ne sugerišem, onda bi to bile laži i još uvek bi to bile laži, što, naravno, nije svrha ovih pitanja. Molim vas da nastavite, gospodine Waespi.

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsjedavajući. Da li možemo da predložimo na usvajanje u spis ovih šest izjava?

SUDIJA ORIE: Da. Gospodine Mišetiću, iz vašeg poslednjeg podneska vidim da nema prigovora na usvajanje u spis ovih šest izjava?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Tako je, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dobro.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Jedini problem koji sam primetio jutros, za koji nisam siguran da li je to greška ili ne, ali 5., 6., 7. februara 2008. godine, navodi se sadašnje zanimanje, a nisam bio siguran da li je tačno. Možda bi gospodin Waespi mogao da proveri. Ako jeste, to je u redu. Samo sam mislio da se to pitanje razjasni.

SUDIJA ORIE: U redu. Gospodo sekretarko, idemo kroz ove izjave jednu po jednu. Izjava svedoka od 27. avgusta 1997. godine postaće...

sekretar: Časni Sude, to će postati dokazni predmet Tužilaštva broj P675.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P675 primljen je u spis. Sledeći dokument je izjava svedok od 31. jula 1998. godine.

sekretar: Časni Sude, to će postati dokazni predmet Tužilaštva broj P676.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P676 primljen je u spis.

SUDIJA ORIE: Treća izjava svedoka od 28. februara 2007. godine postaće?

sekretar: Časni Sude, to će postati dokazni predmet Tužilaštva broj P677.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P677 primljen je u spis. Dodatna izjava svedoka od 7. februara 2008. godine postaće?

sekretar: Časni Sude, to će postati dokazni predmet Tužilaštva broj P678.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P678 primljen je u spis. A sledeća od 4. marta 2008. godine...

sekretar: Časni Sude, to će postati dokazni predmet Tužilaštva broj P679.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P679 primljen je u spis. I najzad još jedna dodatna izjava svedoka od 2. jula 2008. godine postaće?

sekretar: Časni Sude, to će postati dokazni predmet Tužilaštva broj P680.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P680 primljen je u spis. Gospodine Waespi, molim vas, nastavite.

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsedavajući. Postoji veliki broj dokaznih predmeta koje bih želeo da ponudim u spis. S obzirom na prigovore koje je Odbrane gospodina Čermaka uložila na tri dokazna predmeta i Odbrana gospodina Gotovine na šest dokaznih predmeta, predlažem da u toku svog glavnog ispitivanja predočim ovih šest dokaznih predmeta, i tada ću zajedno sa svedokom da postavim temelj, i onda možemo da raspravljamo da li su prihvatljivi.

SUDIJA ORIE: Da. Dakle, pre nego što se nešto predoči svedoku, mislim da postoji zahtev da se neki od ovih dokumenata dodaju na spisak po Pravilu 65ter. Da li postoji neki prigovor na to, tako da osim ... naravno, može se reći da ukoliko ne mogu da se uvrste u spis, čemu onda služi da se stavljaju na listu po Pravilu 65ter liste. Ali, zar to neće biti suviše formalno?

ADVOKAT MIŠETIĆ: To nije ono što sam imao nameru da kažem, časni Sude. Mislim da smo u našem podnesku juče pokazali da postoji nekoliko dokaznih predmeta koji su duplikati. Tako da nisam siguran da li je Tužilaštvo imali priliku da to pregleda i da vidi da li želi da ih ponovo predloži u spis ili ne. Ali osim toga, ne, časni Sude, mi nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Onda ja predlažem da uradite sledeće. Gospodine Waespi, da li ste proverili da li možda ima duplikata?

TUŽILAC WAESPI: Da, to je tačno. Odbrana Čermaka kao i Odbrana Gotovine je ustanovila da postoje duplikati. Ovi dokazni predmeti po Pravilu 65ter su već bili na

našem originalnom spisku, tako da nema potrebe da se ponovo predlažu da se stave na spisak.

SUDIJA ORIE: Ako se već nalaze na vašem spisku, onda nema duplikata dokumenata za koje se traži da se prime u spis?

TUŽILAC WAESPI: Da. Tako je.

SUDIJA ORIE: Da. Onda predlažem da nastavimo tako što ćemo prvo da čujemo pitanja koja će gospodin Waespi da postavi svedoku, onda ćemo se konačno pozabaviti prijemom, a istovremeno nećemo da ih delimo, tako da se sada bavimo polovinom, a zatim drugom polovinom dokumenata. A sa onim dokumentima koji nisu bili osporavani, radićemo pod pretpostavkom da će biti primljeni u spis. Molim vas, nastavite, gospodine Waespi.

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsedavajući.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Gospodine Roberts, možete li vrlo kratko da nam iznesete rezime svog profesionalnog iskustva i iskustva pre vašeg zadatka u snagama Ujedinjenih nacija u Krajini? Vidim na osnovu vaše izjave iz februara 2008. godine, koja je sada dokazni predmet Tužilaštva broj P678, da ste bili u Južnoj Africi. To je na 2. stranici u 5. paragrafu. Možete li ukratko, vrlo, vrlo kratko da rezimirate svoja iskustva?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Nisam bio dugo u Južnoj Africi. Radio sam u svojoj bivšoj profesiji kao novinar za dve agencije i pokrivao sam rat u severnoj Namibiji, koja je bila okupirana od strane odbrambenih snaga Južne Afrike, kao i rat u južnoj Angoli. I radio sam kao dopisnik novinske agencije pod nazivom *Namibian*, sa sedištem u Vindhoku, glavnom gradu Namibije, kao i istraživanja za Veliku Britaniju, za TV stanicu *KRNA* u Mančesteru, za njen program - dokumentarni film o ratu u južnoj Angoli. Pokrivao sam period između 1985. i otprilike 1989. godine, i to mi je dalo priliku da se suočim sa sumornom realnošću rata iz prve ruke, kao dopisnik. Između ostalog, obrađivao sam niz aktivnosti između vojske i civila na raznim lokacijama. Mislim da je to sažetak.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala, gospodine Roberts. Da li ste, takođe, radili za Međunarodni krivični sud, ovde u Hagu?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, jesam. Imao sam zaposlenje kao viši službenik za informisanje javnosti od 2. avgusta prošle godine, do kraja prošle godine, pre nego što su naimenovali portparola sa punim radnim vremenom. I moj zadatak se odnosio na politiku kada je reč o odgovornosti i ponašanju sudskih zvaničnika kada je reč o obraćanju medijima, obraćanju javnosti i toj vrsti pravila.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala vam, gospodine Roberts. Da se posvetimo događajima o kojim ste došli da svedočite. Počecemo sa događajima u Kninu.

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsedavajući, molio bih da se predoči izjava svedoka od 31. jula 1998. godine, koji je sada dokazni predmet Tužilaštva broj P676, na 4. stranici u 3. paragrafu. A na BHS-u to je u sredini 5. stranice. Ako bismo mogli da prikazemo verziju na engleskom jeziku... da. Hvala, gospođo sekretarko.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Pročitaću nekoliko redova koji se nalaze u sredini verzije na engleskom jeziku, to je deo koji počinje rečima: "Na osnovu tih zapažanja ..." To je treći paragraf. "Na osnovu tih zapažanja, mi procenjujemo da je oko 200 civilnih lokacija pogodeno tokom granatiranja..." I, naravno, to se odnosi na događaje koji su se odigrali u Kninu 4. i 5. avgusta 1995. godine. "Ovo uključuje krovove stambenih zgrada i kuća koje su bile pogođene ili pretrpele štetu od šrapnela, od granatiranja, polupane prozore, i tako dalje. Granatiran je ceo Knin po dužini i po širini. Primetio sam četiri odvojena civilna objekta na krajevima grada, u centru grada (na koji je veliki broj granatiranja bio skoncentrisan), kao još jedan pokazatelj da granatiranje nije bilo samo skoncentrisano na lokacije gde su se nalazile vojne i službene zgrade vlasti Republike Srpske Krajine." I onda opisujete najmanje četiri civilne lokacije.

TUŽILAC WAESPI: Molim da se sada prikaže dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 5330. To je jedna karta.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Gospodin Roberts, prve četiri lokacije označene su slovima H, L, K ... H, I, K i L, i to su te četiri civilne građevine koje ste приметили da su granatirane?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Samo mi dozvolite da stvarno dobro pogledam, kako bih bio siguran da sve na karti podudara. Da li možete samo da stavite sliku na ekranu tako da mogu da vidim i spisak... tako je. Da. To su četiri lokacije koje sam posmatrao, kao što sam rekao u toj izjavi, koje prikazuju granatiranje, a ja sam koristio reč "pogođene", rekao sam da je pogođen granatiranjem čitav grad Knin. I tu imamo lokacije H, I, L... H, I, K i L.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: A gde ste vi bili kada ste to posmatrali?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Bio sam u belom vozilu za javno informisanje Ujedinjenih nacija. Video sam to, pored ostalih lokacija, tokom patroliranja jer smo imali slobodu kretanja centrom Knina. I ja sam ovo primetio na različitim lokacijama u Kninu, verovatno negde oko 17. avgusta ili u drugoj polovini avgusta, s obzirom da je to odslikavalo granatiranje i bombardovanje koje se desilo 4. i 5. avgusta.

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsedavajući, da li može ova fotografija da se uvrsti u spis?

SUDIJA ORIE: Nema prigovora. Gospođo sekretarko.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P681.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P681 primljen je u spis. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsedavajući. Sada molim da pređemo na sledeći dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 5331.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: I dok to čekamo, da li možete da kažete Pretresnom veću gde ste se vi nalazili za vreme bombardovanja 4. i 5. avgusta? To je sadržano u različitim izjavama ovog svedoka. Recite nam to vrlo kratko.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Dana 4. avgusta, kada je počelo prvo bombardovanje Knina oko 5.00 časova, bio sam u svom stanu na poslednjem spratu zgrade koja se nalazila neposredno uz centar Knina. Većina detalja vezano za ono što se dogodilo je objašnjeno u mojim izjavama. Otišao sam odande nakon što je došao oklopni transporter Ujedinjenih negde oko 8.40 časova. Kanadskih mirovnjaci su nas pokupili svojim oklopnim transporterom i odvezli smo se u druge delove Knina, prema policijskoj stanici i bivšoj kasarni takozvane Republike Srpske Krajine da bismo pokupili druge ljude na glavnom putu. Kada smo ih prikupili, vratili smo se nazad glavnim putem, prošli smo kroz centar grada do reke Krke, a zatim smo otišli u Sektor Jug u bazu Ujedinjenih nacija. Bio sam tamo nekoliko sledećih dana i noći.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: U redu. Hvala, gospodine Roberts. Mislim da je to dovoljno za sada, jer ćemo da se usredsredimo na granatiranje Knina. Dakle, na ovoj karti... ili, tačnije, na ovoj fotografiji, vidimo slovo A koje označava vaš stan. Da li je to vaš stan kao što ste nam opisali samo trenutak ranije?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da. Ta bela zgrada na uglu puta, i tu je bio moj stan u Kninu u kom sam bio kad je počelo granatiranje.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: A što se tiče drugih lokacija prikazanih i objašnjenih i obeleženih legendama ovde na karti - na šta se to odnosi?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Hajde da idemo kroz to polako jedno po jedno. Slovo B prikazuje na fotografiji jednu stambenu zgradu koja se direktno videla sa balkona na gornjem spratu gde je bio moj smeštaj. Na vrhu te zgrade kada sam mogao da se popnem do balkona nakon što je glavno najveće granatiranje prestalo, video sam je parapet oštećen. Nakon otprilike sat i 15 minuta video sam tragove udara: B1 označava telo muškarca koje sam video kako leži na trotoaru; C je zgrada sa desne strane puta direktno na suprotnoj strani u odnosu na moj balkon - to je više kuća nego stambena zgrada, kao što mislim da se može videti iz fotografija; i video sam kako se diže dim iz desnog ugla te zgrade; D je zgrada koju sam mogao da vidim sa prednjeg dela, desno u odnosu na moj balkon, ali ja bih zamolio Pretresno veće da ima na umu da je postojala znatna nadmorska visina koja ide od moje zgrade i od pruge i magistralnog puta u Kninu prema tvrđavi. Tako da nisam mogao da vidim potpuno jasno vrh krova koji je prikazan na slici pod slovom D. Ali kada pažljivo pogledamo karte i skice karata, to je zgrada iz koje se dizao dim sa vrha suprotne strane krova. Idemo do lokacije E; u mojoj izjavi iz 1998. godine opisao sam da se to nalazilo u centralnom delu stambene zgrade na drugom spratu, ja sam bio tamo sa porodicom kod koje sam boravio i čuo sam kako granate

preleću našu zgradu. Naravno, nisam ih video, ali mislim da su išle iza i iznad zgrade. I ovo je samo moja procena gde su granate mogle da padnu i to sam obeležio slovom E. F je telo žene koje se nalazilo na ulici sa moje desne strane, što sam mogao da vidim iz ugla balkona, telo je ležao licem nadole. G je nešto što obeležava treće telo. Međutim, u mojoj izjavi rekao sam da je to na kraju ulice, iza kuće koji je označena slovom C, koja je bila oštećena kao što sam mogao da vidim. Ali nisam mogao da budem sasvim siguran, jer to je bilo na rastojanju od nekih 80 metara, možda i malo više... da li je to bilo telo ili ne. Tako da nisam rekao u svojoj izjavi da je to bio slučaj. Moglo bi da bude, ali nisam bio siguran zbog te udaljenosti balkona na vrhu zgrade.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala, gospodine Roberts. Samo da bude jasno, u koje vreme i koji je bio datum kad ste sve ove tačke posmatrali koje ste upravo opisali?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Bilo je jutro 4. avgusta, kada sam nakon što sam ustao, otišao na balkon kako bih načinio neke procene. To je bilo nakon što je granatiranje prestalo, dakle, negde oko 6.30 časova pa nadalje. Ne mogu tačno da kažem, ali to je bilo malo nakon što je glavno najveće granatiranje prestalo. Uzgred budi rečeno, želim da kažem za Pretresno veće da nisam samo jednom otišao na balkon kako bih posmatrao. Bio sam nekoliko puta u toku možda pola sata ili 45 minuta, odakle sam mogao da posmatram, i da možda odredim kolikom su brzinom padale granate, nakon što je prestalo, nekih sat i petnaest minuta kasnije.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala, gospodine Roberts.

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsedavajući, zamolio bih da se ova fotografija uvrsti u spis.

SUDIJA ORIE: Ne čujem da ima prigovora. Gospođo sekretarko.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P682.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P682 primljen je u spis. Molim vas, nastavite, gospodine Waespi.

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsedavajući. Molim da nam se predoči dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 5329. Radi se o jednoj većoj seriji fotografija i prvo bih želeo da vidimo fotografije na stranicama 3 i 5.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Gospodine Roberts, da li možete da nam kažete šta je prikazano na ovoj fotografiji?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Bilo bi korisno ako bismo mogli u isto vreme da pratimo i kartu, kako bismo pomogli Pretresnom veću, ali mogu ovo da opišem sasvim dobro. Mislim da ovo takođe možemo kasnije da vidimo na karti. Ako idete glavnom ulicom odmah iza vladinih zgrada takozvane Republike Srpske Krajine, penjete se veoma strmom uzvišicom i idete gore tim putem udaljavajući se od centra grada nasuprot onoga što je takozvani super-market u to vreme. I idete do jedne strme uzvišice i dolazite do

nekoliko betonskih stepenika na putu koji skreće desno, ali možete se popeti gore direktno. I doći ćete do zemljanog puta i tada skrenuti levo. Kada idete levo tim putem, na obe strane su civilne zgrade, od kojih su većina vikendice. I ove zgrade ovde, ako idete tim putem – ako ja mogu pomoći Pretresnom veću da zamisli – ako idete tim putem od vrha tih stepenica, dakle, prošli ste nekih stotinak metara, možda i manje, možete da vidite dve zgrade na tom seoskom putu. Balkon sa leve strane je na uglu jedne od tih zgrada. Možete da vidite tragove udara na krovu te zgrade, za koju sam mislio da je stambena zgrada, vrh krova je pogođen. I primetio sam da je to mesto na nekoj udaljenosti od centra grada, i o tome sam govorio na drugim mestima u mojim izjavama, smatrao sam da je to nešto što je bilo izvan legitimnih vojnih objekata. Radi se o gornjem delu grada, dalje od centra, gde se nalaze civilne kuće.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala, gospodine Roberts. Uskoro ćemo prikazati i kartu. Idemo na sledeću fotografiju ...

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsedavajući, želeo bih da se uvrsti u spis cela serija od 31 fotografije. One su deo dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 5329 i onda bismo razgovarali o dva primera, ako je to u redu.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Gospodine Roberts ...

SUDIJA ORIE: Da li znamo da li će biti bilo kakvih prigovora, jer tada možete da izaberete...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ja nemam... Mislim da to nije obelodanjeno, posebno što se tiče osnova za ove fotografije i vremena kada su snimljene. Primetio sam da nema lišća na drveću, pa ako bismo mogli imati neku osnovu o tome kada su snimljene ove fotografije.

SUDIJA ORIE: Da, gospodine Waespi, molim vas ako biste mogli tim da se pozabavite za celu seriju fotografija.

TUŽILAC WAESPI: Da, sigurno ću to da uradim.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Ko je snimio ove fotografije, gospodine Roberts?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ja sam snimio ove fotografije i mislim da je pitanje prikladno. Snimljene su kasnije. Neke fotografije sam snimio krajem avgusta i početkom septembra. To su bili snimljene... ove konkretne fotografije koje sada gledamo verovatno su snimljene negde krajem septembra, početkom oktobra meseca. Ova konkretna zgrada se nalazi na istom seoskom putu. Ako se sećate zgrade koju smo maločas videli, ona je na 30 metara sa leve strane u odnosu na tu zgradu. Ta zgrada se nalazi odmah pored puta, i ako idete iza tog krova i skrenete malo udesno, došli biste do tih stepenica, konkretnih stepenica, koje vode dole na ulicu, a zatim ulicom u centar grada. To je bio civilni deo.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala, gospodine Roberts,

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

TUŽILAC WAESPI: I kao pomoć svima, svedok je objasnio koji je datum kada su snimljene ove fotografija i na kojim lokacijama u izjavi svedoka, u poslednjoj izjavi svedoka koja je sada dokazni predmet Tužilaštva broj P680, na poslednjoj stranici.

SUDIJA ORIE: Da li je to dovoljno što se tiče osnove?

ADVOKAT MIŠETIĆ: U stvari, ako bih mogao da dobijem samo trenutak, časni Sude. Da li postoji broj paragrafa, gospodine Waespi, koji biste mogli da mi date?

TUŽILAC WAESPI: Da, 32. paragraf. Počinje na pretposlednjoj stranici a završava govoreći o svakoj fotografiji na poslednjoj stranici dokaznog predmeta Tužilaštva broj P680.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Dakle, lokacija... oprostite što postavljam ova pitanja. Ali, u svetlu činjenice da smo imali kartu... prvu kartu koja je primljena u spis, gde je svedok rekao da je video oštećenja na civilnim objektima, ovo... ovo su sada druge lokacije, i ako je tako, da li ove fotografije prikazuju zgrade ispod kninske tvrđave?

TUŽILAC WAESPI: Da, to je tačno. Hteo sam da koristim ovu kartu nakon što se pozabavimo ovim fotografijama, a sad ćemo da se vratimo na kartu P681. Možemo tako da uradimo i svedok može da pokaže, kako je i predložio, gde su snimljene ove fotografije. Ako to zadovoljava Odbranu, onda možemo ove fotografije da uvrstimo u spis. Takođe, možemo sada da se vratimo na kartu, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Da. I dalje govorimo o fotografijama o kojima je bilo reči u 32. paragrafu?

TUŽILAC WAESPI: Tako je, iz poslednje izjave svedoka od 30. juna... od 31. jula 2008. godine.

SUDIJA ORIE: Da. Dozvolite mi da pogledam. Samo trenutak, molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, žao mi je da vas prekidam, međutim, takođe se kaže da su fotografije snimljene 18. avgusta 1995. godine, što se čini da je...

SUDIJA ORIE: Da. I ja imam malo problema sa datumima, jer svedok je rekao: "Gledajući fotografije ove dve zgrade...", i vi ste pitali: "Ko je snimio ove fotografije?" A svedok je odgovorio: "Ja sam snimio neke krajem avgusta, a neke početkom septembra." A onda... Da, gospodine Waespi, kada je reč o datumima, ja ne vidim nijednu fotografiju na ovom spisku. Vidim jednu iz sredine oktobra, to je groblje, što očigledno nije ono što se nalazi na našem ekranu. I sve ostale su snimljene ili u avgustu ili početkom septembra. Ne znam kakva su godišnja doba tamo. Da li bi to moglo da bude početkom septembra?

TUŽILAC WAESPI: Mogu da pitam svedoka.

SUDIJA ORIE: Da.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Gospodine Roberts, u vašoj izjavi svedoka, vi kažete u 32. paragrafu da je snimljena oko 18. avgusta 1995. godine. Da li želite da ovaj odgovor dopunite?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, mogu to da uradim. Mislim, snimao sam fotografije ubrzo nakon *Operacije Oluja*, i snimio sam mnogo fotografija na tom istom seoskom putu u to vreme. Ove su mogle biti snimljene kasnije, krajem septembra, ali je sasvim jasno da su to zgrade koje sam video. I da li su fotografije na tom seoskom putu snimljene u avgustu, možda je tu, zapravo, deo zabune. Ali...

SUDIJA ORIE: Ne znam baš kako izgleda lišće krajem septembra u Kninu, ali ja sam... u najmanju ruku, malo iznenađen. Gospodine Roberts, vidimo neku vegetaciju ovde. I ako pogledamo čitavu seriju, onda mislim da uvek jedna fotografija sledi broj stranice. Ako bismo onda u ovoj seriji pogledali drugu fotografiju, to smo već videli...

SVEDOK ROBERTS: Mislim da su to fotografije dva i tri, časni Sude, na...

SUDIJA ORIE: Da. Dva ili tri... barem u mnogim zemljama u svetu, ovo izgleda kao kasna jesen, i vidimo da nijedan list nije ostao na drveću. I u pozadini vidimo nešto zelenila, međutim, ne mogu da identifikujem da li je to listopadno ili zimzeleno drveće.

SVEDOK ROBERTS: Pa, sigurno sam ih ja snimio, a datum može biti negde krajem septembra. Ali ja ne znam kako bih mogao da ih snimim u oktobru, jer sam bio prebačen iz Knina oko sredine oktobra, tako da mislim da nije moglo da bude snimljeno početkom ili sredinom ili duboko u zimu. Snimljene su svakako najkasnije do kraja septembra.

SUDIJA ORIE: Da. Naravno, to je vaš zaključak, pošto kažete da niste više bili tamo, tako da fotografije ne mogu biti od tog datuma – ili su različite fotografije ili... mislim, vi u ovom trenutku donosite zaključke a ne bavite se identifikacijom...

SVEDOK ROBERTS: Ja jesam snimio ove fotografije.

SUDIJA ORIE: Vi ste ih snimili?

SVEDOK ROBERTS: Ja sam snimio ove fotografije, i opis koji sam dao je tačan, a najkasniji datum kada sam mogao da ih snimim mogao bi biti krajem septembra.

SUDIJA ORIE: Niste se posle tog datuma vraćali na to mesto?

SVEDOK ROBERTS: Vratio sam se, da, ali ne i na ovo mesto da bih fotografisao.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite, gospodine Waespi.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsedavajući. Hteo bih da ponudim u spis ovih 30 dokumenata... fotografija.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, naš stav je da verujemo da je ovo fotografisano krajem oktobra...

SUDIJA ORIE: Da. Ali, naravno, to je takođe...

ADVOKAT MIŠETIĆ: *(preklapanje govornika)*... da, to je u redu.

SUDIJA ORIE: ...u izvesnoj meri nagađanje. Dakle, ako... pa, ja bih rekao...

ADVOKAT MIŠETIĆ: *(preklapanje govornika)* ... sve je u redu.

SUDIJA ORIE: ...da je prilično slobodna pretpostavka, gospodine Mišetiću, ili je barem, takođe, zasnovana na pretpostavkama koje još uvek nisu potvrđene.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospođo sekretarko, ovo je dokument, mislim od 31 fotografije...

TUŽILAC WAESPI: Da. Tako je.

SUDIJA ORIE: ...i do 62. stranice fotografije su razdvojene brojevima koji dolaze nakon fotografija. Molim vas, koji će to biti broj?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P683.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P683 primljen je u spis. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Gospodine Roberts, vratićemo se na kartu P681, i zamoliću vas da obeležite na ovoj karti, ako možete, lokacije ove dve kuće koje ste opisali pre nekoliko trenutaka. Možda gospođa poslužiteljka može da vam pomogne u tome.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Kako se pomera kursor? Izvinjavam se.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Da. Morate biti malo strpljivi. Gospođa poslužiteljka dolazi da vam pomogne.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Oh, u redu.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Molim vas da obeležite te dve kuće koje smo videli na one dve fotografije. Ako se sećate prve... koja bi trebalo da bude prva, kad pronađete stavite broj 1 pored nje.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: To je na seoskom putu...

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Da li bi pomoglo ako bi se fotografija...

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, molim vas.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: ...povećala?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Zgrade su prilično... zgrade su prilično blizu kod mesta gde je slovo K.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Mislim da možete da to opiše polazeći od slova K... u stvari, od kruga koji prikazuje lokaciju K kao referentnu tačku.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Samo da bude jasno, mislim da nije lako sa ove karte to pronaći kod kruga koji je nacrtan oko slova K. Ovo je na ivici tog seoskog puta koji se penje, i to je veoma, veoma mali put koji se ovde ne vidi jasno na ovom celom dijagramu ili skici karte. Međutim, dve zgrade su zajedno otprilike gde je krug obeležen slovom K. Tu se nalaze ove dve zgrade.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Dobro. Mislim da onda ne treba da obeležavate.

TUŽILAC WAESPI: I mislim da nam nije potrebno da to bude novi dokazni predmet. Samo neka ostane kao dokazni predmet Tužilaštva broj P681.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Pa ako možemo da nastavimo. Sve ove lokacije, da li su bile civilne lokacije ili ste u to vreme smatrali da su to vojni objekti, ako znate?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ja sam smatrao da su to civilne lokacije, civilne stambene zgrade.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala, gospodine Roberts. Da sada pređemo sa granatiranja i druga zapažanja. U vašoj drugoj izjavi svedoka od 31. jula 1998. godine, koja je sada dokazni predmet Tužilaštva broj P676, vi ste primetili sledeće, i citiram sa prve stranice u 3. paragrafu, na BHS-u to je takođe je prva stranica. "Tokom napada na Knin u sklopu *Operacije Oluja*, moj zadatak je bio da zabeležim opservacije posmatrača Ujedinjenih štaba Sektora Jug i nadalje trebalo je da nastavim da radim dosledno na tome tokom nedelja koje su usledile uz orkestrirane paljevine, sistematske pljačke, ono što bih opisao pljačkama širokih razmera i u mnogim slučajevima namerna ubistva i ubistva koja su se desila kasnije. U više navrata na osnovu tela koja sam lično video, ponekad nekoliko sati od incidenata, mogao sam da zaključim da su ubijane starije osobe, koje su sve bile obučene u civilnu odeću." Na osnovu čega ste napravili ovaj komentar u izjavi svedoka?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Napravio sam tu izjavu na osnovu svog boravka u Kninu 4. avgusta i onoga što sam tada primetio, ali posebno na osnovu toga što sam lično prisustvovao sa članovima Akcionih timovi za ljudska prava Ujedinjenih nacija (Human Rights Action Teams-HRAT). Posetili smo mnoga sela i zaseoke u okolini Knina, kao i u širem području bivšeg Sektora Jug kad smo počeli da dobijamo veću i bolju slobodu kretanja. Takođe sam, kao oficir za javno informisanje bio privilegovan da imam sve izveštaje u svojoj kancelariji od četiri bataljona Ujedinjenih nacija: od

Kenijskog bataljona, Kanadskog bataljona, Češkog bataljona i Jordanskog bataljona, od službenika za informisanje u sektoru, a i sve dnevne izveštaje o situaciji vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija, dnevne izveštaje o situaciji civilne policije Ujedinjenih nacija, izveštaje Akcionog tima za ljudska prava, izveštaje vojno-obaveštajnih oficira, kao i izveštaje oficira za humanitarne i političke poslove. I sve to smo dobijali redovno svakodnevno posle 8. avgusta. Ja sam se koristio tim izveštajima, kao i onim što sam lično video kada sam ovo opisao u svojoj izjavi iz 1998. godine.

TUŽILAC WAESPI: Idemo na dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 5324, što je izveštaj oficira za javno informisanje od 12. oktobra 1995. godine.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Gospodin Roberts, da li prepoznajete ovaj dokument, a ako je tako, šta je to?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, prepoznajem ovaj dokument. Ovo je dokument koji sam pripremio. Datum na dokumentu je 12. avgust, ali sam ga pripremio možda nedelju dana ili deset dana ranije. I ono što je trebalo da se uradi jeste da se prikupi na jednom mestu, za naše potrebe kao Odeljenja za javno informisanje i za moje kolege u misiji sa sedištem u Zagrebu, prezentacija svega onoga što se nalazilo u raznim izveštajima Ujedinjenih nacija, kao što su: vojni posmatrači Ujedinjenih nacija, zatim Akcioni timovi za ljudska prava Ujedinjenih nacija, UNCIVPOL-a i ostalih, gde bi se zaista videla i njihova lična svedočenja kada su govorili: "Mi smo videli ili video sam", dakle, da se zabeleže svi slučajevi teških kršenja ljudskih prava koja su činili pripadnici Hrvatske vojske ili ljudi u vojnim uniformama za koje je osoblje UN-a zaključio da su vojnici ili osoblje Hrvatske vojske. I ceo izveštaj je izbor tih dokumenata. Bilo je više, ali sam smatrao da je ovo reprezentativan opis posla koji je obavljala Civilna policija Ujedinjenih nacija. I samo ukratko, izabrao sam izveštaje UNCIVPOL-a jer su bili prilično deskriptivni i davali su takođe koordinate, a možda sam potpuno pogrešio u tome, ali sam osetio da je moguće da će možda neki deo UNCIVPOL-a nastaviti nakon završetka mandata UNCRO-a da radi, što se nije dogodilo. Ali ja sam se posebno oslanjao na njihove izveštaje. I u njihovim izveštajima, kao i izveštajima Akcionih timova za ljudska prava UN-a u drugoj polovini tog izveštaja obuhvaćeni su sažeci uglavnom pripadnika UNCIVPOL-a sa civilima i onoga što su oni ispričali predstavnicima UN-a šta su videli, a zatim pokazali UNCIVPOL-u i Akcionim timovima za ljudska prava UN-a različite dokaze ozbiljnih kršenja ili teškog stanja ljudskih prava kroz koja su prolazili a za koja smo mi mislili da su verodostojni. Svaka od referenci u izveštaju potiče iz određenog izveštaja UNCIVPOL-a ili Akcionog tima za ljudska prava UN-a ili vojnih posmatrača UN-a koje sam pogledao i pročitao pre nego što sam razvrstao u različite delove u kojima je opisano šta su UN videle u tom dokumentu.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala, gospodine Roberts. Da pogledamo sada 2. stranicu, vidimo da se tu nalazi veliki broj međunarodnih novinara. Hteo bih prvo da vas pitam da li ste videli... da li ste radili u to vreme na području Knina sa svim ovim novinarima koji su navedeni ovde?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ovo je izbor između mnogih pripadnika međunarodne i regionalne štampe koji su došli u našu *press* kancelariju kako bi koristili

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

opremu, računare, ponekad da otkučaju priče, da zatraže pomoć u posredovanju za njihove sastanke sa osobljem Ujedinjenih nacija koji bi mogli da im daju informacije, a ponekad su zatražili pomoć da ih predstavnici UN-a prate na njihovim putovanjima po terenu, naročito pripadnici Akcionih timova za ljudska prava UN-a ili vojni posmatrači Ujedinjenih nacija ili pripadnici CIVPOL-u. Sreo sam se sa skoro svim tim ljudima, oni su prošli kroz našu kancelariju, oni su među... ovi sa spiska su izbor od mnogo većeg broja međunarodnih i lokalnih predstavnika štampe.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Mene zanimaju dva imena. Prvo je Robert Fisk, on je ovde naveden pod *Independent newspaper UK*, 3. septembra, a drugo ime je Christiane Amanpour, iz *CNN*-a, 2. oktobra. Kada je reč o gospodinu Fisku, da li se sećate kada ste se sastali s njim, ako ste se, zaista, i sastali s njim?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Robert Fisk je dolazio nekoliko puta kako bi izveštavao o situaciji u Sektoru Jug i Hrvatskoj. Bio je tamo možda nekoliko nedelja pre toga, ali se vratio i ostao tamo oko osam do deset dana pre, mislim, 3. septembra. I on je obišao sela oko Knina i sastavio, mislim, tri ili četiri izveštaja za *Independent*, to su dnevne novine sa sedištem u Londonu, u Velikoj Britaniji. Gospođa Amanpour je takođe bila u Sektoru Jug ranije. Kao i Robert Fisk, ona je posebno pokrivala rat u Bosni i Hercegovini, ali je odlazila nekoliko puta u Hrvatsku i Sektor Jug. I taj datum je datum kada je ona bila u našoj kancelariji. Ali ovi datumi na desnoj strani samo su datumi koje sam ja zabeležio kada su bili u kancelariji. Oni su prilično često dolazili i odlazili. Neki od njih... neki su svratili možda samo jedanput na svom putu.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala, gospodine Roberts.

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsedavajući, molim da se ovaj dokument uvrsti u spis.

SUDIJA ORIE: Nema prigovora. Gospodo sekretarko.

sekretar: Časni Sude, to će postati dokazni predmet Tužilaštva broj P684.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P684 primljen je u spis.

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsedavajući, želeo bih da pustim jednu traku. U pitanju je izveštaj Christiane Amanpour za *CNN*.

SUDIJA ORIE: Pretpostavljam da je to video snimak?

TUŽILAC WAESPI: Da. To je video snimak od četiri minuta. Postoji i transkript. Mislim da je dat prevodiocima i mislim da gospodin Kay ima prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay?

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

ADVOKAT KAY: Da, časni Sude. Imamo generalni prigovor u vezi sa ovom konkretnim dokazom, kao i člankom gospodina Fiska. To su, naravno, izvještaji drugih ljudi, a ne ovog svedoka. Ovaj svedok je možda poznao te ljude, on je možda znao da su bili na tom području u to vreme. Ali, sva zapažanja i izveštavanja su specifična i svojstvena samo tim konkretnim novinarima koji su sastavili ovaj materijal ili u ovom slučaju, sačinili novinski izveštaj. Ne mogu da razumem po kom osnovu bi bio prihvatljiv materijal kao što je ovaj, jer se lako može videti da svedok poput ovoga ili bilo koji drugi svedok može onda da se koristi kao sredstvo da se u spis uvrste novinski izveštaji koji sadrže zapažanja i misli drugih novinara da bi bili u skladu sa svrhom koje određeno... odnosno, određena strana ima u tom suđenju. U mom podnesku, dokazi koje ovo Pretresno veće mora da primi su lična zapažanja ovog svedoka, ono što je on video, ono što je čuo i da treba na tome i da ostane. Predočavati materijale ljudi koji su na neki način povezani s njim, a zatim ih uvrstiti u spis, po mom mišljenju, ne omogućavaju ovom Pretresnom veću da na odgovarajući način usvoji u spis ovakve dokaze.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsedavajući. Verujem, pre svega, da ovi dokumenti i video snimci imaju vrednost po sebi kao deo vesti, opštih vesti koje su emitovane ili objavljene. Mi smo zapravo mogli da ih predložimo u spis preko samog Tužilaštva, ali kao što se vidi iz izjave samog svedoka, on je imao kontakte sa ova dva novinara. On se sastao sa gospodinom Fiskom. On ga je zapravo pratio na jednom od obilazaka Kistanja i Devrske, i videćete to kada se predloži članak. Dakle, on jasno dodaje osnovu za ove članke, jer je bio tamo i razgovarao sa novinarom. Kada je reč o video snimku CNN-a, gospodin Roberts se čak i pojavljuje u tom CNN-ovom snimku, pošto ga je intervjuisala Christiane Amanpour, tako da smatramo da postoji dovoljna osnova da se predloži usvajanje u spis ovih medijskih članaka posredstvom gospodina Roberts.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, prigovor je odbijen. Kao što je gospodin Waespi s pravom istakao, ukoliko je svedok bio uključen na jedan ili drugi način u proizvodnji ovih materijala ili je bio prisutan tokom pravljenja, on može reći nešto o tome, što ne znači da je sve što je rekao i što je fotografisao ili opisao nužno krajnja istina. Međutim, u datim okolnostima, kako ih je predstavio gospodin Waespi, uopšteni prigovor, kako ste ga vi formulisli - odbijen je. Ali, naravno, prvo ćemo da pregledamo materijal, a zatim ćemo doneti konačnu odluku o prijemu. Molim vas, nastavite, gospodine Waespi.

TUŽILAC WAESPI: *(mikrofon nije uključen)*

prevodioci: Molim vas, mikrofon.

TUŽILAC WAESPI: Molim da nam se pusti video snimak sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 5333. Video snimak traje otprilike četiri minuta.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

(video snimak)

Novinar CNN: Sve tri strane u bosanskom sukobu su optužene da su počinile zločine, svi u isto vreme. Danas se izdvajaju Hrvati zbog zlostavljanja Srba u Krajini. Visoki komesar za ljudska prava Ujedinjenih nacija pismeno se obratio Hrvatskom predsedniku Tuđmanu optužujući njegove snage za nastavak ubijanja u Krajini. Christiane Amanpour iz CCN-a daje jedan primer.

Christiane Amanpour: Vojnici UN-a pokazuju novinarima šta su pronašli u malom selu Varivode.

vojnici UN-a: Imamo mrlje od krvi na podu, dve prostrelne rane iz puške ili pištolja tamo, a zatim još nekoliko mrlja ovde iznad, na uglu.

Christiane Amanpour: Vojnici UN-a kažu da je ovde živeo jedan stariji srpski bračni par. Čovek je bio bolestan i nepokretan. Ispod njihovih slika na zidu spavaće sobe pronašli smo psa kako čuči u uglu kao da je u žalosti. Vojnici veruju da su vlasnici ove kuće ubijeni.

vojnici UN-a: Očigledno je da nije pucano sa ulaza, već odavde. Rupe od metaka poput ove... (nerazumljivo).

Christiane Amanpour: Videli smo isti obrazac u nekoliko obližnjih kuća, mrlje od krvi na zemlji, štap kako leži u blizini, rupa od metka u zidu, napuštene domaće životinje. Milan Pokrajac, stariji čovek od 74 godine, Srbin, jedini je koji je ostao u ovom selu. On kaže da je čuo pucanje, ali nije ništa video i sada je prestravljen.

Milan Pokrajac: Ako hoće da dođu i da me ubiju, ja tu ne mogu ništa. Ne mogu nigde da idem.

Christiane Amanpour: UN misli da je 12 srpskih civila masakrirano u Varivodama. Među njima su i Jovo i Milka Berić pronađeni po ličnim dokumentima. Njihova tela su sahranjena sa više od 200 drugih koji su ubijeni dok je Hrvatska vojska preuzimala Krajinu od Srba u avgustu i posle toga. 125 od ovih grobova je neoznačeno. Na početku su hrvatske vlasti negirale ove izveštaje, pripisujući ih pristrasnoj propagandi. Kasnije su krivili "nekontrolisane elemente", a sada kažu da su uhapsili nekoliko stotina ljudi. UN kaže da je ovo što se ovde dešava sistematska kampanja zastrašivanja. Varivode su samo poslednje uništeno selo. Televizija Ujedinjenih nacija je snimila spaljivanje srpskih kuća širom ovog regiona u ova dva meseca od kada je region zauzela Hrvatska vojska. Kamere UN-a su pronašle dva starija muškaraca srpske nacionalnosti, jedan je bio obučen u pidžamu i pucano mu je u glavu, a drugi je bio zaklan. Evropski, UN-ovi i SAD-ovi izveštaji o ljudskim pravima govore o mnogo ubistava, o paljenju i pljačkanju koje su počinili muškarci u hrvatskim vojnim uniformama i naoružani civili. Sjedinjene Američke Države uložile su protest.

John Shattuck: ...ovi zločini se ne bi desili u ovoj meri da je hrvatska Vlada preduzela mere da ih spreči...

Christiane Amanpour: Zvanično, Hrvatska, kaže da Srbi koji su živeli u Krajini stotinama godina mogu da ostanu, ali signali pokazuju drugačije.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

Alun Roberts: Vidimo kako se paljevine, pljačka i ubijanje preostalih civila ponavljaju i ne postoji nikakav znak ohrabrenja za ljude da ostanu ili za one koji su otišli da se vrate na bilo koji način.

Christiane Amanpour: I vojnici UN-a koji odlaze obećavaju da će da se vrate i posete Milana... (preklapanje govornika)

Christiane Amanpour: "Ako me zateknete živog" kaže on. Christiane Amanpour, CNN, Varivode, Hrvatska.

(kraj video snimka)

TUŽILAC WAESPI: Želeo bih da ponudim u spis ovaj video snimak, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Da li ima još nekih prigovora osim onih koje je pokrenuo gospodin Kay? Gospodo sekretarko.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva P685.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P685 obuhvata video snimak i transkript i primljen je u spis. Možete da nastavite, gospodine Waespi.

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsedavajući. Dozvolite mi da se vratimo na dva članka gospodin Fiska. Prvi članak je sa spiska po Pravilu 65ter broj 963.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Kada je reč o ovom članku, gospodine Roberts, u prvom paragrafu govori se o obilasku Kistanja i Đevrske gospodina Fiska. Da li ste pratili gospodina Fiska na ovim lokacijama?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Tom prilikom sam bio sam sa Robertom Fiskom kada je on napravio taj izveštaj o Kistanjama i Đevrskoj.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala.

TUŽILAC WAESPI: Časni Sude, želeo bih da ovaj članak ponudim u spis.

SUDIJA ORIE: Da li ima drugih prigovora osim onih koje je pokrenuo gospodin Kay? Ako nema, gospodo sekretarko, koji će to biti broj?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva P686.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P686 primljen je u spis.

TUŽILAC WAESPI: Sledeći potencijalni dokazni predmet je dokument sa spiska po Pravilu 65ter broj 5334.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Gospodine Roberts, ovo je članak od 14. septembra 1995. godine, ponovo ga je napisao gospodin Fisk. I otprilike na sredini prve stranice pominje se poručnik Simon Coley, a takođe na drugoj lokaciji se pominje istraživač Ujedinjenih nacija iz Irske, u paragrafu odmah ispod ovog - Bridin O'Rourke. Da li poznajete ove dve osobe, gospodina Coleya i Bridina O'Rourkea?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, poznajem. Gospodin O'Rourke je radio u kancelariji štaba CIVPOL-a u Sektoru Jug u Kninu, a poručnik Coley je bio vojni posmatrač Ujedinjenih nacija u Sektoru Jug.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: A da li znate kako je gospodin Fisk stupio u kontakt sa ova dva pripadnika Ujedinjenih nacija?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Koliko se sećam, ali to je ono što ja nisam radio sve vreme, međutim, imao sam mogućnost da tako postupim. Reč je o tome da novinari idu na teren s nekim od naših pripadnika Akcionih timova za ljudska prava UN-a, i to je bio slučaj i kada ja nisam bio prisutan. Ovom prilikom, sećam se da je gospodin Fisk bio tamo praveći svoje izveštaje, oni su odlazili na teren, poručnik Coley i jedna gospođa iz CIVPOL-a i gospodin O'Rourke. Pitao sam ih da li bi neki novinar mogao da ide s njima. Fisk je bio zainteresovan i otišao je s njima tom prilikom. Ja ih nisam pratio tada.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala, gospodine Roberts.

TUŽILAC WAESPI: Želeo bih da ponudim ovaj dokument u spis, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Koliko sam shvatio, ni ovaj dokument ni video snimak CNN-a nisu na spisku po Pravilu 65ter, niti je podnet zahtev da se dodaju na spisak po Pravilu 65ter.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Da, izvinjavam se. Propustio sam to. Zamolio bih da se dodaju onim dokumentima koji su već na spisku po Pravilu 65ter. Primili smo ove dokumente isključivo... Mislim da smo snimak CNN-a dobili od gospodina Robertsa kada je došao pre tri nedelje, a kada je reč o drugom članku gospodina Fiska, mi smo ga izvukli iz sistema otprilike u isto vreme.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, ne vidim da na ovom članku stoji bilo kakav datum. Hvala.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Mislim da je drugi članak od 14. septembra 1995. godine, a mislim da je prvi od 4. septembra 1995. godine.

SUDIJA ORIE: Da. Naravno, treba da znamo šta vi mislite, ali to ovde nije poslednja reč. Da, izgleda da je 14. septembar 1995. godine, barem tako izgleda...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Ako možete da vidite, časni Sude, na dnu prve stranice ovog dokumenta, izgleda da je odštampan 10. jula 2008. godine. Tako, da je bio u nečijem posedu barem od tog datuma.

TUŽILAC WAESPI: Da. To je ono što sam upravo spomenuo.

SUDIJA ORIE: Tako je. To je ono što ste rekli, odnosno, da ste tada dobili od svedoka?

TUŽILAC WAESPI: Da. Jer svedok nam je pokazao taj dokument koji je od 12. oktobra 1995. godine, to je dokazni predmet Tužilaštva broj P684, i na 2. stranici pominje se gospodin Fisk. I onda smo mi posle toga pokušali da pronađemo članke koje je gospodin Fisk napisao u to vreme i da ih predložimo gospodinu Robertsu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni sude, a drugi potencijalni problem koji imam s ovim jeste kako da unakrsno ispitujem? Mislim, ne postoji nikakva beleška u ovom članku da je gospodin Roberts bio intervjuisan ili citiran. Mislim, kako da unakrsno ispitujemo u vezi sa nekim člankom u kom se on ne citira.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Pa, kao što je Pretresno veće maločas reklo, svedok je omogućio obilazak ovog gospodina. Očigledno, novinar je sačinio sopstvena zapažanja. On je ugledan novinar. Dokument govori sam za sebe.

SUDIJA ORIE: Pa, to je upravo problem gospodina Mišetića i sada očigledno i gospodin Kuzmanović to pokreće. Ukoliko pismene izjave ili članak govore sami za sebe, čemu onda služi da se u vezi s tim postavljaju pitanja, zar ne? Koja pitanja biste vi postavili u glavnom ispitivanju?

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsedavajući, imali smo toliko dokumenata čiji su autori druge osobe a ne svedok preko koga se podnose ti dokumenti.

SUDIJA ORIE: Da.

TUŽILAC WAESPI: A to je uvek problem sa tim dokumentima ako je autor neko drugi a ne svedok. Tako stoje stvari. Naravno, to utiče na vrednost koja će se pripisati takvom dokumentu ukoliko autor ne može da bude unakrsno ispitivan. Naravno, niko ne sprečava Odbranu da pozove gospodina Fiska, i mi svakako nećemo biti protiv toga.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, ako mogu? Ovo sada otvara vrata svima da odu na *LexisNexis*, i nađu sve novinske članke koje žele, i onda ih podnesu kao dokaz, a zatim kažu drugoj strani: Pozovi novinara i unakrsno ga ispitaj. Mislim, u nekom trenutku, mora da se povuče linija.

SUDIJA ORIE: Da. U isto vreme, ja ne mogu da kažem da nikad nisam video dokument koji je predložila Odbrana na sličan način.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Samo ako je... mislim, koliko ja mogu da se setim...

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ: ...samo ako je svedok citiran u članku, onda ga pitate: Da li ste to rekli tog dana...

SUDIJA ORIE: Mislim da smo takođe videli i druge primere.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, potpuno razumem i slažem se s vama, ali mislim da treba da shvate da smo dobili CD sa nekih 800 dokumenta u našem ormanu. Ne znam. Nisam pogledao svaku stranicu i ne mogu da vam kažem da li je ovo uključeno tu. Ali prvi put vidim ovoj članak. Jasan mi je vaš stav, časni Sude, da se suočavaju osobe sa člancima ili da im se predloži članak u glavnom ispitivanju u slučaju da smo prethodno imali priliku da se pripremimo, to je jedna stvar. Ali, poteškoća sa ovim svedokom jeste to što ima toliko informacija, kao i što svake nedelje dobijemo novu izjavu ili nove dodatne informacije ili informacije koje Tužilaštvo želi da budu dodate na spisak po Pravilu 65ter, što očigledno nije urađeno. Razumem gospodina Waespia da ovaj svedok ima puno informacija i dokumentacije. Ali za nas je vrlo teško da efikasno ispitamo ovog svedoka, znate, mora da postoji neka vrsta limita, kada se dobija dokumentacija, a to se ovde nije dogodilo.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi, izgleda mi, ali molim vas ispravite me ako sam pogrešno razumeo Odbranu, da je ovaj svedok sastavio listu od oko 20 novinara koje je sreo u to vreme, kojima je omogućio da koriste računare, te da su ih ponekad pratili a ponekad nisu. Izgleda da ono što izaziva zabrinutost Odbrane je ako vi tražite da se u spis uvrsti svaki pismeni izveštaj o tome šta su ovi novinari, očigledno, videli, bez potkrepljujućih fotografija ili bez ikakvih dodatnih informacija o tome ko je išao s njima u obilazak. Videli smo da se gospodin Roberts pojavljuje na jednom snimku, tako da je, u najmanju ruku, mogao da nam potvrdi da je tamo bio, i da li je zaista taj novinar išao u obilazak i sačinio taj članak, i da li je sredina u kojoj je načinio snimak autentična, i mislim, on može da nam kaže nešto više o tome, ali to bi moglo da otvori put da svaki pismeni izveštaj o događajima od bilo kog od ovih svedoka... od ovih novinara, samo na osnovu toga što su posetili kancelariju, bude primljen u spis.

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsedavajući, ovde se radi o samo dva primera, uključujući i *CNN* - o tri primera, o tome šta je svedok opisao kao redovnu pojavu,

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

odnosno, dolazak međunarodnih novinara. To jednostavno služi kao primer, kao potvrda onoga što nam je svedok govorio, konkretno u dokaznom predmetu P684, to su članci od jedne do dve stranice. Naravno, ako Odbrana ne može unakrsno da ispita autora, onda je to vezano za vrednost ovih dokumenata.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KAY: Časni sude, ne znam da li je u to vreme članak iz *Independenta* preveden u Hrvatskoj. Mislim, ako gospodin Waespi zaista misli da ozbiljno krene tim putem, onda mora to da prikaže na pravilan i efikasan način. Pokušavao sam na početku da skrenem pažnju Pretresnom veću o tome što sam mogao da vidim kao pristup Tužilaštva u odnosu na ovu vrstu materijala i postalo mi je sve transparentnije šta se ovde dešava. Gledajući snimak gospođe Amanpour, imam utisak da se tu radilo o montaži nekoliko različitih mesta. Nisam siguran da li je samo jedno mesto u pitanju i nisam siguran na koji način može biti korisno Pretresnom veću da dobije te montirane informacije, kao i mišljenja novinara koji dolaze pred Sud na taj način. Mora postojati neka veza sa optuženim ili sa samim svedokom, a ne samo da se prikazuju stavovi i zapažanja drugih strana. To je ono što brine nas iz Odbrane.

SUDIJA ORIE: U redu.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Da li će se primiti ili ne u spis izveštaj Roberta/Fiska Pretresno veće će da odluči posle pauze. Ali, gospođo sekretarko, da li ste možda već odredili broj za identifikaciju?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva P687, označen za identifikaciju.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala, časni Sude. Pre nego što zaboravim, želeo sam da kažem za zapisnik kada je u pitanju video snimak gospođe Amanpour i u svetlu razgovora koji smo imali ranije - ona je stajala na groblju, a vide se stabla sa puno lišća. Tako da sam hteo da napomenem za zapisnik u svetlu našeg razgovora i činjenice da je snimak napravljen u najmanju ruku 2. oktobra.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam.

SUDIJA ORIE: To govori nešto o godišnjim dobima. Gospodine Waespi, rekli ste da biste možda tokom pauze mogli da pogledate ne samo drugu i treću seriju fotografija već i četvrtu, gde ste videli nešto što su neki ljudi... ne, neću to da komentarišem. Svedok je

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

rekao da u drugoj i trećoj može biti problema. Ako biste mogli pažljivo da pogledate i četvrtu, takođe. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC WAESPI: Idemo dalje... gospodine predsedavajući, prelazim na drugu temu. To je spisak kršenja ljudskih prava i verovatno ne mogu time da se pozabavim u sledeća tri minuta, ali ja sam u vašim rukama.

SUDIJA ORIE: Da. To ne možete da uradite. Možeš li da nam kažete za koliko vremena možete?

TUŽILAC WAESPI: Možda... možda ću pokušati da završim za pet minuta.

SUDIJA ORIE: Pet minuta. Onda ćemo prvo da završimo, a zatim ćemo da napravimo pauzu do 11.00 časova. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsedavajući. Molim da nam se predoči dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 5326.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Dok čekamo da se to pojavi, da li se sećate Judith Jakob?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, sećam se.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: I ko je ona bila?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Judy Jacob je bila moja pomoćnica u Odeljenju za štampu i javno informisanje u Sektoru Jug sa sedištem u Kninu. Stigla je u Sektor Jug nekoliko meseci pre mene.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Molim vas da pogledate naslovnu stranicu ovog spiska, i kada to vidite, možemo da pređemo na drugu stranicu, koja je zapravo prva stranica ovog spiska.

TUŽILAC WAESPI: A za vas, časni Sude, to je gotovo identična kopija stvarnog spiska u dokaznom predmetu Tužilaštva broj P421, koji je primljen u spis nakon rasprave gospodina Kehoea sa svedokom Martijem. A da li se sećate da je gospodin Marti rekao da su dve kolone bile odsečene? Ako bismo mogli da pređemo na drugu stranicu ovog dokumenta, i molim vas da se ne prikazuje u javnosti.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Možete li da nam kažete šta predstavlja ovaj spisak, gospodine Roberts?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, mogu. Postoje, u stvari, dva spiska koja su identična. Jedan je od 29. novembra, koliko se sećam, a drugi nema datum. Ovaj koji nema datum, ako se dobro sećam, je zvanični spisak koji smo poslali određenim članovima misije sa sedištem u Zagrebu, kao i nekim šefovima odeljenja Sektora Jug. Naš izveštaj, kako bi Odeljenje za odnose sa javnošću ponekad činilo... mislim da je Pretresno veće upoznato, ali ja samo želim da budem siguran... u toku misije UN bilo gde

u svetu, različita odeljenja, kao što je bilo u Sektoru Jug, na primer, vojni posmatrači UN-a, UNCIVPOL, Akcioni timovi za ljudska prava UN-a, kancelarija komandanta sektora i tako dalje, sva ta odeljenja bi na kraju svakog dana podnosili izveštaje o situaciji ili kraće - dnevne *sitrep-e* [situation report]. U toku nedelja koje su usledile, od 4. avgusta pa do pred kraj UNCRO misije u novembru, to se nastavilo. Kancelarija za odnose sa javnošću je, dakle, primala sve te izveštaje. Naš zaključak je bio da nigde u Sektoru Jug, niti bilo gde drugo, koliko je nama bilo poznato, u kancelarijama UN-ovih misija u Zagrebu, nije postojao sveobuhvatni dokument koji bi objedinjavao sve UN-ove izveštaje o situaciji i dnevne izveštaje, i to poredane po hronološkom redu na osnovu posmatranja i izveštaja koje je sačinjavalo osoblje Ujedinjenih nacija. I zbog toga smo odlučili, uz saglasnost odeljenja UN-a u Sektoru Jug - da naša kancelarija to sastavi zajedno. Tako smo radili počev od 4. avgusta pa nadalje, do sredine novembra, a završili smo to u sedištu misije u Zagrebu, koliko se sećam, početkom januara. Uloga Judith Jacob bila je uglavnom da obuhvati sve ove različite izveštaje. Mi smo razgovarali nakon što bih se vratio sa terena u večernjim satima, i postepeno smo sastavljali ovu glavnu knjigu tabela i ubacivali informacije. I trudili smo se da budemo što temeljniji, barem koliko se moglo samo na osnovu sadržaja informacija u tim izveštajima Ujedinjenih nacija. Ona i ja bismo povremeno zamolili zaposlene da nam potvrde ili razjasne informacije koje su dali u svom izveštaju.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala, gospodine Roberts.

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsedavajući, molim da se uvrsti u spis pod pečatom, jer sadrži nekoliko imena svedoka.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, samo za zapisnik, ako bismo mogli da dobijemo osnov odakle, zapravo, ovaj dokument dolazi. Mislim, odakle ga je dobilo Tužilaštvo.

TUŽILAC WAESPI: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Zato što...

TUŽILAC WAESPI: Ovaj dokument smo dobili od gospodina Roberts. To je prvi put da smo videli ceo spisak sa te dva kolone na krajnjoj desnoj strani.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možete da se raspitate odakle je on dobio dokument. Mislim da tu postoji nešto informacija o kontekstu, samo kao osnova za dokument.

TUŽILAC WAESPI: Mislim da je svedok upravo svedočio da je on sastavio dokument zajedno sa gospodom Jacob, ali možemo to da pojasnimo sa gospodinom Robertsom.

ADVOKAT MIŠETIĆ: U redu.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

SVEDOK ROBERTS: Da, nemam ništa protiv. Dokument smo sastavili gospođa Jacob i ja u saradnji sa raznih pripadnicima drugih jedinica Ujedinjenih nacija. Obavešten sam da vam je jedan od vaših prethodnih svedoka, gospodin Marti, rekao da je izgleda dobio ovaj dokument od gospođe Judith Jacob, i onda su me kontaktirali da bih rekao nešto o ovom dokumentu. Pronašao sam original, to je dokument bez datuma i dostavio ga istražiteljima Haškog tribunala.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Prethodno sam shvatio na osnovu komunikacija sa Tužilaštvom da je zapravo Judith Jacob osoba koja je stavila Tužilaštvu na raspolaganje ovaj dokument, ali nisam bio siguran.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Mogu da se vratim na moj *e-mail* koji sam poslao kao dopis svima, i prilično sam uveren da nismo dobili spisak od gospođe Judith Jacob, već prvi put od gospodina Robertsa. Ali ja ću to proveriti tokom pauze.

SUDIJA ORIE: Vi u ovom trenutku govorite o *e-mailu* čija kopija je poslata i Pretresnom veću 23. juna ove godine, u 19.03 časova. Da li je to tačno, gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Da. I imam ga pred sobom u ovom trenutku, i u njemu, gospođa Judith Jacob kaže na 2. stranici, na vrhu, da ona nema više kopiju spiska. Dakle, na taj način ona potvrđuje da nam nije ona dala taj spisak.

ADVOKAT MIŠETIĆ: U redu. Hvala.

SUDIJA ORIE: Gospođu sekretarko?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P688.

SUDIJA ORIE: Pošto nema prigovora, dokazni predmet Tužilaštva broj P688 primljen je u spis. Sada ćemo da napravimo pauzu, gospodine Roberts, do 11.00 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Pre nego što nastavimo, dok smo razgovarali o dokaznom predmetu Tužilaštva broj P688 i kada je uvršten u spis, propustio sam da napomenem da je primljen pod pečatom. Zatim, što se tiče dokaznog predmeta Tužilaštva broj P687, to je članak objavljen u novinama čiji je datum izgleda 14. septembar. Pretresno veće je odlučio da ga ne usvoji u spis, tako da se status menja od *MFI* (označen za identifikaciju) u *NA* (not admitted), što znači da nije usvojen u spis. Pretresno veće je smatralo da ovaj dokument u

više pogleda ne ispunjava kriterijume za prijem u spis u ovom trenutku. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsedavajući. Da li bismo mogli da se vratimo, kao što ste predložili, gospodine predsedavajući, na dokazni predmet Tužilaštva broj P683. To je serija od 30 fotografija, i ja sam zainteresovan za 7. stranicu .

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Gospodin Roberts, da li ste vi snimili ove fotografije?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Sećam se da jesam, da.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: I šta one prikazuju?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Reč je o jednoj od mnogih fotografija. I nije snimljena da pokaže šta je konkretno na fotografiji, već prikazuje opšte rasulo i pljačku na ulicama koje vode prema gornjem delu grada Knina.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Ono što je veoma specifično na ovoj fotografiji je nešto jako belo u prednjem planu. Imate li objašnjenje za to, s obzirom da ste vi to snimili?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, vidim to isto. Nemam nikakve posebne informacije o tome. Znam samo da sam snimio fotografiju.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, izvinjavam se što prekidam. Gospodine Waespi, da li nam kažete da ovo opisuje pljačkanje? Da li je to ono što sam čuo? Ja samo...

SUDIJA ORIE: Da. Mislim da je to... mislim da je takvo bilo svedočenje, osim ako postoji bilo koji problem sa prevodom pitanja, čini se da je jasno. Da li je za vas vrlo ubedljivo, gospodine Kuzmanoviću, možete, naravno, reći Pretresnom veću u kasnijoj fazi. Ali, pre nego što počnemo da govorimo o ovom belom, gospodine Roberts, da li je ovo sneg?

SVEDOK ROBERTS: Nisam sasvim siguran. Ali ono što mogu da kažem jeste da sam sigurno snimio ovu fotografiju. Izbor te fotografije da bi se ukazalo na pljačku nije moja odluka, ja sam ovu fotografiju predao sa mnogim drugim i mislim da ono što je bitno za Pretresno veće je da se prikaže ono što je na fotografiji.

SUDIJA ORIE: Da. Naravno, ali razlog zašto obraćam posebnu pažnju na to je sledeći: ako je to snimljeno krajem septembra to bi moglo da bude... ako je to što vidimo sneg, onda to nije mogao da bude kraj septembra, to bi bilo početkom zime, zar ne?

SVEDOK ROBERTS: Shvatam, da. Ne mogu da vam dam više informacija od toga. Ne sećam se da sam snimio fotografiju u sporednim ulicama u Kninu usred zime. Ne sećam se toga. Sećam se da sam ja snimio ovu fotografiju, ali ne zimi.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi, naravno, to je deo serije fotografija. Ja bih vas pozvao da se preispita dokazna vrednost i značaj ove fotografije. Dakle, da li biste je izdvojili iz serije, mislim, ako biste ... ali to ostavljam vama u ovom trenutku.

TUŽILAC WAESPI: Hvala.

SUDIJA ORIE: Ali fotografija pokreće više pitanja nego što daje odgovora, očigledno.

TUŽILAC WAESPI: Ja nisam fotograf, nisam čak ni amater. Pitao sam se da li je možda blic prouzrokovao ovo.

SUDIJA ORIE: Da. Naravno, i ja sam slično razmišljao, ali onda, naravno, dalje dole na nekoj od grana, možete videti trag od bljeska blica. Ne mogu da isključim bilo šta, ali...

TUŽILAC WAESPI: Za sada ćemo ostaviti ovu fotografiju, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: U redu. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC WAESPI: Hvala, časni Sude. Sada ćemo preći na sledeći spisak, i gospodine predsedavajući, ovaj spisak se nije pojavio na spisku po Pravilu 65ter... na našem aktuelnom spisku po Pravilu 65ter. Tako da moramo da ga dodamo, a i bilo je nekih prigovora iz oba tima Odbrane. Tako da bih želeo da se prvo postavi temelj sa ovim svedokom. Radi se o dokumentu sa spiska po Pravilu 65ter broj 3150.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Gospodine Roberts, da li prepoznajete ovaj spisak?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, prepoznajem.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: A šta je to?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ovo je spisak koji sam dobio od vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija, i ako sam dobro shvatio, u vreme kada sam to dobio, nisam znao ko je sačinio ovaj dokument. Informacije koje spisak sadrži jeste rezime, koliko sam mogao da shvatim u to vreme a i danas, izveštaja Ujedinjenih nacija iz različitih odeljenja. U krajnjoj desnoj strani kolone koju gledate je izvor informacija, kaže se "izvor informacija". Ne daju se konkretni datumi izveštaja o situaciji, ali koliko sam shvatio ovo je zapravo pripremila gospođa Peggy Hicks, moja koleginica. Bila je jedna od službenika za ljudska prava Ujedinjenih nacija u sedištu misije u Zagrebu.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: A da li ste koristili taj spisak u svakodnevnim aktivnostima?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ja sam govorio o ovom spisku dok sam sastavljao izveštaj od 12. oktobra, ali to sam govorio samo u smislu opisa i datuma kao način na koji su se različiti događaji, odnosno različiti incidenti događali u Sektoru Jug u Kninu od 4. avgusta pa nadalje. Postojao je drugi izveštaj koji je pokrивao i Sektor Sever, i ja sam to iskoristio kao smernice za dobijanje i proveru podataka sadržanih u mom

izveštaju od 12. oktobra o konkretnim izveštajima o situaciji UNCIVPOL-a i vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija koji su izvor za dokument od 12. oktobra.

TUŽILAC WAESPI: Na osnovu odgovora svedoka, gospodine predsedavajući, podneo bih usmeni zahtev da se dokument doda na spisak po Pravilu 65ter i ponudio bih ga u spis.

SUDIJA ORIE: Dva zahteva. Prvo, da se doda na spisak po Pravilu 65ter...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, moj asistent mi kaže da se već nalazi na spisku po Pravilu 65ter, i to je dokument broj 3150. Što se tiče drugog zahteva - da se uvrsti u spis, mi ulažemo prigovor. Pre svega, postoje dva razloga: prvo, to je samo komentar o dokazima koju su već primljeni u spis, jer je to samo kompilacija ili analiza dokaza, i verujemo da Pretresnom veću više odgovara da izvuče sopstvene zaključke. A što se tiče drugog prigovora, ako bismo mogli da pređemo na privatnu sednicu na jedan trenutak, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da, pre nego što to uradimo, gospodine Waespi vi ste čak predložili dokument kao dokument po Pravilu 65ter broj 3150. To sam pronašao na 42. stranici u 9. redu. Dakle, da li je dodat ili mu je dodeljen privremeni broj po Pravilu 65ter?

TUŽILAC WAESPI: Da, dodeljen mu je privremeni broj.

SUDIJA ORIE: Da.

TUŽILAC WAESPI: Ako sam ja dobro shvatio, to je uvek tehničko pitanje da se dokument učita, tako da je dostupan svima. Ali to ne znači da je formalno na spisku po Pravilu 65.

SUDIJA ORIE: Da. To znači da je vaš stav da to još uvek nije na spisku po Pravilu 65ter koji je podnet u to vreme, i vidim neko komešanje na drugoj strani. Bilo kako bilo, ili je podneto ili nema primedbe da se uvrsti.

ADVOKAT MIŠETIĆ: U redu.

SUDIJA ORIE: Pa, dakle, sada je na spisku po Pravilu 65ter. Ali sada prigovor na prihvatljivost.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim da pređemo na privatnu sednicu na trenutak, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da. Prelazimo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

sekretar: Časni Sude, vratili smo se na otvorenu sednicu.

SUDIJA ORIE: Gospodo sekretarko, da li smo već dodelili broj ovom dokumentu? Dozvolite da proverim...

sekretar: Nismo, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Nismo još. Molim vas da dodelite broj dokumentu.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P689.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P689 primljen je u spis. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsedavajući. U preostalom vremenu želeo bih da pokrijem još dve teme. Prva tema su Grubori. Molim da se dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 4817 stavi na ekran, to je skica.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Gospodin Roberts, da li prepoznajete ovu skicu?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, prepoznajem skicu, da.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: A ko je to pripremio?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ja sam nacrtao ovu skicu.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Da li možete ukratko, jer se to sve nalazi u vašim raznim izjavama svedoka i konkretno u izveštaju koji ste napravili, a to je još uvek dokument sa spiska po Pravilu 65ter broj 5322... dakle, da li možete da nam kažete kako je došlo do toga da vi napravite ovu skicu?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ovo skica se odnosi na dva datuma kada su Akcioni timovi za ljudska prava Ujedinjenih nacija i ostalo osoblje otišli u dolinu Plavno, severno od Knina. Prvi obilazak je bio 24. avgusta, otišli smo ... ako pogledate na dnu srednjeg dela skice, ima jedan putić koji dolazi malo desno od centra, i dolazi iz Knina ... mi smo došli iz tog pravca, i otišli smo putem na levo u selo koje se nalazi u gornjem levom uglu. 24. avgusta sastali smo se sa meštanima i oni su nam rekli da je bilo raznih incidenata i zastrašivanja. Oni su bili prilično uplašeni. Jedna zgrada je bila zapaljena u tom selu, i osoblje UN-a za civilna pitanja i humanitarna pitanja predložilo je da pokušaju da se požale na svoje probleme, i da ćemo se mi vratiti sutradan sa članovima Ujedinjenih nacija i hrvatskom policijom iz Knina kako bi razgovarali o pitanjima kao što su bezbednost, izdavanje ličnih karata i o drugim pitanjima o kojima su izrazili bojazan Ujedinjenim nacijama 24. avgusta. Vratili smo se i otišli smo u Knin, i kao što piše u mojoj izjavi, ukratko smo upoznali policiju u policijskoj stanici i saopštili im zahteve meštana, kojima smo rekli da će policija doći s nama sledećeg dana. Sledećeg dana smo ponovo otišli u selo. U mojoj izjavi, koliko mogu da se setim, nismo prošli pored kninske policijske stanice, već smo direktno otišli malo pre vremena kada je zakazan sastanak u

tom selu. Na tom putu, na odlaska u selo, vidite ove kvadratiće na skici sa desne strane, bilo je 10 do 12... 10 ili 11 vozila. Neka su bila plava, i neka su bili beli kombiji. Oni su stajali i nije bilo nikakvog osoblja okolo, a televizijska ekipa Ujedinjenih nacija je bila s nama. Oni su to snimili. Ja verujem da to već imate. Ne znam. Onda sam napravio te neke skice vozila, a zatim smo nastavili put prema selu, jer smo mislili da bi to moglo biti u vezi sa policijom iz Knina koja je trebalo da dođe u selo. Otišli smo u selo i rečeno nam je da policija nije došla. U toku tog sastanka, uočili smo iz tog sela, preko doline, što se vidi u gornjem desnom uglu, selo koje gori. To selo se zove Grubori, a to je označeno u gornjem desnom uglu ove skice. A ostalo su putevi kojima smo išli i prošli pored srednjoškolskog centra i onda smo krivudavim putem otišli prema Gruborima. Ovde ću da se zaustavim, jer mislim da se većina informacija nalazi u mojoj izjavi iz 1997. godine, konkretno u mom izveštaju o incidentu u Gruborima od 29. avgusta, i taj izveštaj ima nekoliko stranica, i mislim da je na Pretresnom veću da razmotri sve pojedinosti onoga što smo moje kolege i ja videli iz prve ruke u Gruborima.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala, gospodine Roberts.

TUŽILAC WAESPI: Časni Sude, molim da se ova skica uvrsti u spis.

SUDIJA ORIE: Pošto ne čujem prigovore, gospodo sekretarko, koji će to biti broj?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P690.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P690 primljen je u spis. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC WAESPI: Molim da se predoči dokument sa spiska po Pravilu 65ter broj 5322.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Gospodine Roberts, da li je to izveštaj o kom ste nam maločas govorili?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da. To je moj izveštaj o dešavanjima i zapažanjima UN osoblja koji su otišli preko doline Plavno da sela Grubori 25. avgusta, i u tom dokumentu, opisujem sve događaje koje smo uočili tih dana, na dan samog incidenta i narednih dana.

TUŽILAC WAESPI: Molim da nam se pokaže 7. stranica, 27. paragraf ovog izveštaja. Na BHS-u to je na 9. stranici, u 27. paragrafu.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Poslednji deo tog 27. paragrafa, poslednjih pet, šest redova glase: "Procena je Sektora Jug UN-a, UNCRO-a, UNHCR-a i Evropske posmatračke misije, da se takvi incidenti događaju usled nedostatka hrvatskih policijskih patrola, nedostatka resursa i istrage, i oni sugerišu na neproveren obrazac koji je bio usmeren više ka etničkom čišćenju nego da se radilo o nekontrolisanim kriminalnim elementima i izolovanim incidentima, dok je u vodećim hrvatskim medijima teško bilo

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

pronaći uravnoteženo izveštavanje." Da li možete da kažete Pretresnom veću zašto ste to napisali u svom izveštaju?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, mogu. Kao oficir za štampu i javno informisanje u štabu Sektoru Jug, bio sam u mogućnosti da primam izveštaje, ne samo o glavnim događajima Sektora Jug u štabu UN-a već i izveštaje specijalizovanih agencija, kao što su UNHCR, koja je specijalizovana agencija UN-a kao što znate, kao i izveštaje posmatrača Evropske posmatračke misije koji su uglavnom bili vojna lica na službi u Evropskoj posmatračkoj misiji. A nakon što sam pročitao izveštaje u tih nekoliko dana nakon 4. avgusta, mogu da kažem da su gotovo svi izveštaji ta četiri glavna odeljenja UN-a, kao i UNHCR ili Evropska posmatračka misija dokumentovali svoja zapažanja o podmetanju požara u selima, nasilnim činovima, uglavnom protiv preostalih starijih civila, i ono što su redovno primećivali i što su opisivali jeste da su to bili muškarci u vojnim uniformama ili hrvatski oficiri ili specijalne hrvatske jedinice koje su viđene u blizini kuća u selima koje su bile ili u plamenu, ili koje su već bile spaljene, ili su se pozivali na ono što su im seljani ispričali sa kojima su razgovarali. I to je razlog zašto sam rekao u ovom paragrafu, ne da su moje reči bile "etničko čišćenje", već se radilo o jednom stihijskom obrascu koji se nastavljao i koji je imao tendenciju etničkog čišćenja više nego što se radilo o pojedinačnim kriminalnim elementima i izolovanim incidentima. To je ono što sam tumačio kao reakcije od strane hrvatskih zvaničnika i način na koji se pisalo u vodećoj hrvatskoj štampi koji smo mi pratili iz naše kancelarije za štampu, i isto tako je to pratio naš glavni sektor za javne poslove Ujedinjenih nacija u Zagrebu. I nisam napisao taj paragraf a da nisam prethodno proverio sa svojim štabom u Zagrebu, jer sam želeo da ovaj izveštaj bude ne najtemeljniji, ali što bliži onome što su videle moje kolege u Gruborima, ali i ono što smo mi do tog vremena videli, i smatrao sam da se radilo o iskrenim izveštajima zvaničnika UN-a, kao i agencija poput UNHCR-a i Evropske posmatračke misije.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala, gospodine Roberts.

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsedavajući, želeo bih da ovaj dokument ponudim u spis.

SUDIJA ORIE: Pošto nema prigovora, gospođo sekretarko?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P691.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P691 primljen je u spis.

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsedavajući, iskoristio sam svoja dva sata koja su mi bila dodeljena za ovog svedoka. Trebalo bi mi još možda deset do petnaest minuta, ako mi dozvolite?

SUDIJA ORIE: U redu. Pitaću gospođu sekretarku koliko ste minuta do sada iskoristili, a sada nastavite, pa ako previše pređete sat i po koji vam je dodeljen, onda ću vas upozoriti. Molim vas, nastavite.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsjedavajući. Molim da se predoči dokument sa spiska po Pravilu 65ter broj 4816.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Da li prepoznajete ovaj spisak, gospodine Roberts?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, prepoznajem.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: I šta je to?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ovo je spisak koji je napravljen, neću reći na brzinu, ali je napravljen veoma spontano. Jer smo bili zbunjeni ja i moje kolege iz UN-a, dok smo išli putem prema selu suprotno od Grubora ujutro 25. avgusta kada smo videli ovaj neobični prizor parkiranih vozila na desnoj strani trake koji je vodio ka selu u koje smo išli, nakon što smo se vratiti iz onog što je ostalo od spaljenih ruševina u Gruborima. Bio sam u vozilu sa svojim kolegama i otišao sam da proverim. Mi smo odlučili da odemo u kancelariju generala Čermaka da prijavimo ono što smo videli što je pre moguće i želeo sam samo da se uverim da li su ta vozila bila još uvek tamo ili nisu. Ja sam na jednom drugom spisku koji ne mogu da nađem zabeležio svih deset ili jedanaest vozila na tom putu prema selu u koje smo išli rano ujutro. Ali ovo su vozila koja sam primetio i zabeležio koja su još uvek bila tamo u to vreme kada smo se vratili iz Grubora i kada smo krenuli u Knin da prijavimo ono što smo videli. To je veoma kratka beleška, ali to je ono što sam zapisao u to vreme. I isto tako sam rekao, mislim, u izjavi da verujem da i moj kolega... verujem da moj kolega iz UNHCR-a, Benny Otim, takode je zabeležio ove informacije, odnosno da je napravio sličan spisak brojeva registarskih tablica tih vozila. Prizor je bio sasvim neobičan. Bila su neobeležena, u blizini nije bilo ljudi, to je bilo na otvorenom u dolini, vozila su sasvim nova, izgledala su kao službena vozila. Ali, čini mi se da to nisu vozila hrvatske policije, jer smo znali kako izgledaju ta vozila. Izgledala su, kao što sam rekao u svom izveštaju – to je u mojoj izjavi 1997. godine i mislim i u mom izveštaju od 29. avgusta 1995. godine – izgledala su kao neka vrsta vozila specijalne jedinice. Bila su previše nova da bi bila samo vozila obične hrvatske policije. I ja sam to i stavio u izveštaj kao svoj zaključak.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala vam, gospodine Roberts.

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsjedavajući, molio bih da dobijemo dokazni broj za ovaj dokument.

SUDIJA ORIE: Pošto nema prigovora, gospođo sekretarko?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P692.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P692 primljen je u spis. Gospodine Waespi, potrošili ste oko sat i 45 minuta, tako da vas molim da završite u narednih tri do pet minuta.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude?

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

SUDIJA ORIE: Da?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Samo nakratko da vas prekinem.

SUDIJA ORIE: Izvolite, gospodine Kuzmanoviću?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Ako bismo mogli da dobijemo datum za taj dokument, cenio bih to. Hvala.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi, možete li da izađete u susret Odbrani?

TUŽILAC WAESPI: Da.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Gospodine Roberts, da li se sećate kada ste napravili ovu belešku?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, mislim da sam sastavio ovu belešku iste večeri, ako ne, onda sledećeg dana, ali sam samu belešku sačinio u to vreme, dakle, mislim da sam samu belešku sačinio 25. avgusta. Očigledno je rukom na brzinu napisana beleška, a datum se nalazi na vrhu: Plavno, 25. avgust 1995. godine. Mislim da nisam to zapisao sledećeg dana. Setio bih se te beleške. Mislim da je bilo tog dana ili večeri, ali je u pitanju konkretan spisak koji je sastavljen tog dana kasno ujutro, 25. avgusta.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala vam.

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsedavajući. Ako sam upotrebio samo...

SUDIJA ORIE: O, da. Vi ste rekli dva sata ili ste imali po rasporedu dva sata.

TUŽILAC WAESPI: Da.

SUDIJA ORIE: Ja sam iz nekog razloga mislio da imate sat i po, prema tome, ne želim da vas ohrabrujem da koristite više vremena nego što ste ranije nagovestili, ali ograničenje koje sam vam ja nametnuo nije bilo pravično. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsedavajući.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Poslednja fotografija koju bih želeo da vam pokažem u vezi sa Gruborima je fotografija sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 4823.

Gospodine Roberts, možete li nam reći ko je snimio fotografiju?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ja sam snimio ovu fotografiju. Bilo je kasno popodne 25. avgusta. Vratili smo se u Grubore, pošto smo prethodno bili u Kninu, i prijavili ovakav razvoj situacije kancelariji generala Čermaka. I ovo je jedan od seljana, Jovo Grubor, koji nam pokazuje mesto gde je popodne, dok smo bili u Kninu, on pronašao telo jednog od njegovih komšija u živoj ogradi. I moj opis tog tela i onoga što

se desilo nalazi se u mom izveštaju. Ne bih sada želeo da oduzimam više vremena Pretresnom veću, mislim da je to izveštaj od 25. avgusta o svim onim fotografijama koje sam snimio i o tome šta po mom mišljenju one prikazuju.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Hvala, gospodine Roberts.

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsedavajući, molim da se ova fotografija uvrsti u spis.

SUDIJA ORIE: Ne čujem da ima prigovora. Gospođo sekretarko.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P693.

SUDIJA ORIE: U redu. Možete li da zamolite svedoka da bude malo precizniji u vezi s tim koje je doba dana bilo kada je prvobitno uočio ono što je rekao; koliko mu je vremena trebalo da ode u Knin i da se ponovo vrati u Grubore. Molim vas, nastavite. Budite ljubazni pa nam to objasnite, gospodine Roberts.

SVEDOK ROBERTS: Da, naravno, časni Sude. Otišli smo iz sela preko Grubora i stigli smo u Grubore negde oko sredine jutra, kasno ujutro 25. avgusta. U pitanju je bila grupa zvaničnika Ujedinjenih nacija koji su bili tamo sa mnom, zatim televizijska ekipa UN-a, UNHCR, gospodin Edmund J. Flynn iz kancelarije za ljudska prava, oko pet ili šest zvaničnika, uključujući i predstavnike UNCIVPOL-a i vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija. I mi smo proveli, po mom mišljenju, ne više od možda 40 minuta u selu. Televizijska ekipa UN-a je snimala. Bilo je komentara o stanju u kom se nalazila žena, a Jovo, koji se vratio s nama, bio je na sastanku negde u dolini. To je bilo u ranim jutarnjim satima. I odlučili smo onda da je najvažnija stvar koja treba da se uradi - s obzirom na sve ono što smo videli: seoske kuće u plamenu, štale u plamenu, stoka, jedna životinja je ubijena, a seljani su prijavljivali da su neki od rođaka bili u samim kućama koje su bile u plamenu - da izvestimo o tome. Bilo je jasno da to što se dogodilo da se dogodilo tek nedavno, možda istog sata ili dva sata pre toga. Mi smo odlučili da se vratimo u kancelariju generala Čermaka i da mu odmah podnesemo izveštaj o onome što smo videli jer smo smatrali da to garantuje sprovođenje policijske istrage ili da se obezbedi sigurnost, tako da smo ponovo otišli u Knin, što nam je oduzelo nekih 45, 50 minuta. Nismo uspeali da pronađemo generala Čermaka u kancelariji. Razgovarali smo sa osobom za koju mislim da je jedan od njegovih glavnih saradnika, mislim da je to bio major ili general Dondo. Sa mnom su bile i moje kolege, Maria Teresa Mauro iz UN-a za civilne poslove, gospodin Edmund J. Flynn, i mislim da je i Benny Otim bio tamo, on je iz UNHCR-a. Mi smo jasno stavili do znanja gospodinu Dondo ono što smo videli, šta se po našem mišljenju događaja, insistirali smo da se pokrene hitna istraga, kao i da se njihovo osoblje rasporedi da zaštite seljane, ne samo tamo, već i u dolini Plavno jer smo čuli od seljana tog jutra da je bilo i drugih incidenata u drugim selima. Vratili smo se oko 17.00 časova ili tako negde u štab Sektora Jug. Sastavili smo vrlo kratak, nezvaničan početni izveštaj našim kancelarijama u Zagrebu, sedištu misije, kao i našim kancelarijama na drugim mestima u lancu komandovanja Ujedinjenih nacija. Onda je slučajno u moju

kancelariju ušla holandska TV ekipa. Oni su snimali na drugim mestima u regionu. Ali smo odlučili da se vratimo, svi mi koji smo tamo bili tog jutra, dakle u Grubore, jer smo osećali da je to mestu bilo veoma nesigurno. Želeli smo da vidimo da li je došlo do raspoređivanja hrvatske policije kako bi se osigurala bezbednost. Otišli smo nazad i povelili sa sobom holandsku TV ekipu. Moje kolege iz televizijske ekipe UN-a odlučile su, novinarski govoreći, da je vreme od ključnog značaja - da sačekaju u kancelariji generala Čermaka, da vide da li bi mogli da obave intervju s njim. Mi smo nastavili nazad ka Gruborima kroz dolinu Plavno istim putem i stigli smo negde kasno popodne ili predveče, i tada sam snimio najveći deo fotografija ljudi za koje smo ustanovili da su ubijeni. Seljani su nas odveli na različita mesta, oni su se do tada svi bili okupili, svega ih je šest preostalo, mislim pet žena i Jovo koji je ovde na fotografiji. I odveli su nas na različita mesta gde sam fotografisao različite ljude koji su bili ubijeni. Koliko sam ja mogao da primetim, na njih je pucano iz neposredne blizine. Čaure od metaka pronađene su u jednoj sobi gde je bio jedan stariji čovek. On je bio čovek u godinama i nalazio se u krevetu. A druga žena bila je...

SUDIJA ORIE: Sada ste opisali... ja sam uglavnom bio fokusiran na vreme...

SVEDOK ROBERTS: Izvinjavam se.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite, gospodine Waespi.

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsedavajući. Hajde da završimo sa ovom temom. Molim dokument sa spiska po Pravilu 65ter koji nosi broj 2840, to je pismo generala Janviera generalu Červenku od 12. decembra 1995. godine.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: To se odnosi na pitanje koje... u čijem ste se vi središtu našli...

TUŽILAC WAESPI: Ako bismo mogli da pređemo na sledeću stranu, ako postoji. Da.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Dozvolite mi da pročitam prvi i treći paragraf. Tu piše: "Poštovani generale, komandant sektora Jug, brigadni general Forand izvestio me je da je tokom posete generalu Čermaku u Kninu 5. septembra 1995. godine, general Gotovina, koji je takođe bio prisutan, optužio gospodina Robertsa, oficira za štampu i informisanje sektora, da je umešan u špijuniranje, što bi na kraju moglo da opravda njegovo pogubljenje." Čitam dalje: "Složićete se sa mnom da su takve izjave grube, uvredljive i neprihvatljive, naročito ako ih izrekne visoko rangirani general Hrvatske vojske. Osim toga, to svakako ne doprinosi uspostavljanju toliko potrebne klime saradnje i poverenja u trenutku kada izveštaji o pljačkanju, spaljivanju i drugim kršenjima ljudskih prava i dalje dolaze do mene i do komandanta Sektora Jug. Bio bih jako zahvalan ako biste me obavestili o merama koje smatrate neophodnim kako bi se izbegle dalje javne optužbe protiv pripadnika Ujedinjenih nacija u Sektoru Jug čiju posvećenost i dalje veoma ceni komandant sektora." Da li ste vi bili špijun, gospodine Roberts?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, ja ni dan danas ne znam odakle se to pitanje uopšte postavlja, ali sam bio profesionalni oficir za javno informisanje u Sektoru Jug Ujedinjenih nacija.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Da li znate iz kog razloga je general Gotovina koristio ove reči ili postupio na način na koji je postupio?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, mislim...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, mislim da pitanje navodi na nagađanje. Osoba nije bila ni prisutna na sastanku, tako da ne znam da li on čak može tačno... u osnovi se od njega traži da nagađa.

SUDIJA ORIE: Da li se traži da nagađa zavisi od toga šta on zna. Ali, gospodine Waespi, sigurno očekujete, pretpostavljam... ako bismo započeli sa ulaženjem u psihologiju gospodina Gotovine u to vreme, onda nam to ne bi bilo baš od neke velike pomoći. Ali, ako svedok ima neka konkretna saznanja koja bi mogla dati razumno objašnjenje zašto je doživljen kao špijun, onda, naravno, svedok bi mogao to da nam kaže. Molim vas, nastavite.

SVEDOK ROBERTS: Ukoliko tražite od mene da ovo prokomentarišem...

SUDIJA ORIE: Zapravo, ono što bismo želeli da znamo jeste da li ste znali neke činjenice na osnovu kojih biste mogli da povežete ovakve navode?

SVEDOK ROBERTS: Pa, postoji nekoliko stvari ovde, ako Sud uvaži. Nisam bio prisutan na sastanku uopšte. Mene je general Forand, komandant Sektora Jug, obavestio da je bio pozvan na sastanak, koji je, u stvari, koliko sam shvatio bio sastanak ili poziv generala Gotovine, a ne generala Čermaka, da se ode u Glavni štab ili zimski štab, kako mi je rekao general Forand, u Kninu. Oni su otišli. To je sve što sam znao. Od mene niko nije tražio da idem, nisam bio pozvan. Kada se general Forand vratio, jedan od njegovih savetnika pukovnik Tymchuk, pozvao me je u svoju kancelariju, gde sam bio upoznat da je tokom tog sastanka bilo govora o dve stvari koje su, činilo se, posebno bile na umu generalu Gotovini, da se učtivo izrazim, a onako kako mi je preneo general Forand, kao prvo da mi i UNHCR pružamo utočišta ratnim zločincima u Sektoru Jug koje je trebalo predati. To je prvo što mi je rečeno. A, drugo, njega je izgleda posebno uznemirilo moje ponašanje i kako su mi rekli general Forand i pukovnik Tymchuk, on je u prisustvu nekoliko oficira koji su pratili generala Foranda, izneo pretnje na moj račun uz nekoliko tvrdnji da sam ja agent, provokator i tako dalje. Pitali su me šta ja o tome mislim. Upozorio sam moje kolege da se lično ne osećam ugroženim na ulicama Knina, da sam samo radio svoj posao. Ukoliko general Forand smatra da sam pouzdan, ja bih i dalje nastavio da obavljam svoj posao. Shodno tome komandant Sektora Jug stavio je to u svoj izveštaj Zagrebu, ali me je obavestio da mora da kaže zvaničnicima Ujedinjenih nacija za ove pretnje. Jer ako mi se nešto desi, on i drugi zvaničnici UN u Zagrebu će biti odgovorni. Tada sam video ostatak prepiske komandanta snaga višim instancama Ujedinjenih nacija ... višim hrvatskim vojnim zvaničnicima. Video sam i odgovor

generala Gotovine. Ali kao što sam vam rekao, nisam bio na sastanku. Mogao bih da vam pružim neko objašnjenje, ako želite... ali morao bih da nagađam zašto je on to rekao, ali ne želim da...

SUDIJA ORIE: Ne želimo da čujemo bilo kakva objašnjenja.

SVEDOK ROBERTS: Hvala.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi, pročitali ste celo pismo. Čuli smo dosta dugačak odgovor, iz koga na kraju krajeva nismo saznali ono što smo tražili, to jest, da li postoje bilo kakve konkretne činjenice. Jedino što sam čuo je da je, navodno, gospodin Gotovina smatrao da je gospodin Roberts agent i provokator, što naravno, nije isto što i špijun, ali to je jedina stvar koja je dodata.

TUŽILAC WAESPI: Možda još jedno poslednje pitanje koje se odnosi na ovaj predmet.

SUDIJA ORIE: U redu. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC WAESPI – PITANJE: Mi znamo iz izjava svedoka koje su sada uvrštene u spis da ste imali niz sastanaka sa generalom Gotovinom pre *Operacije Oluja*. Dakle, s obzirom na ove sastanke, da li vas reakcija generala Gotovine, koji je, kao što smo pročitali, želeo da opravda vašu egzekuciju zbog vaših postupaka, da li vas njegova reakcija iznenađuje?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, pre svega, nisam lično imao sastanke sa generalom Gotovinom. Bio sam u prisustvu komandanata sektora Ujedinjenih nacija. Na tim sastancima više puta je izrazio mišljenje da kada je reč o oficiru za javno informisanje Ujedinjenih nacija, on je smatrao da poruke koje ja šaljem i ono što govorim na konferencijama za novinare, posebno u Zadru, Hrvatskoj i u Korenici, da to nije primereno. I osećao sam da je bio prilično uznemiren, kao i njegove kolege onim što sam ja govorio. I znao sam da mu se nije dopadala uloga koju sam vršio, kao i druge kolege Ujedinjenih nacija, odnosno, način na koji smo delovali unutar Sektora Jug u obavljanju poslova iz našeg mandata. I to mi je jasno stavio do znanja.

TUŽILAC WAESPI: Gospodine predsedavajući, želeo bih da ponudim u spis ovaj dokument.

SUDIJA ORIE: Pismo, koje je očigledno druga stranica ovog dokumenta... Dozvolite da proverim.

TUŽILAC WAESPI: Da, mislim da je to...

SUDIJA ORIE: Mislim da sam video ovo pismo i ranije, ali izgleda da na prvoj stranici vidimo datum 12. septembar, poruke iz UNCRO COS, izgleda komandantu Sektora Jug i Alunu Robertsu, predmet: "Pretnje upućene portparolu Sektora Jug od strane vlasti Hrvatske vojske".

TUŽILAC WAESPI: Da. Možda postoji još jedna verzija koja je predložena kada je svedočio general Forand. Trebalo bi to da se proverio.

SUDIJA ORIE: Da.

TUŽILAC WAESPI: Ali da bismo zaključili stvar, hteo bih da to ponudimo u spis.

SUDIJA ORIE: Da li onda treba da shvatimo da ste kopiju ove prepiske dobili od gospodina Robertsa?

SVEDOK ROBERTS: Da, ja sam u to vreme dobio dnevni izveštaj o situaciji koji je komandant Sektora Jug uputio štabu, i ja sam kasnije dobio odgovor generala Janviera, i manje-više, dalju korespondenciju između gospodina Janviera i hrvatskih visokih zvaničnika.

SUDIJA ORIE: U redu. Gospodine Waespi, želim da čujem od vas da li insistirate da ovo uvrstimo u spis, što može biti ponavljanje istog dokaza, ali nisam još proverio. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC WAESPI: Hvala, gospodine predsedavajući. Ovim se završava moje glavno ispitivanje.

SUDIJA ORIE: Hvala. Ko će prvi unakrsno da ispituje svedoka? Vi, gospodine Kay?

ADVOKAT KAY: Da, ja, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Vidim da ste već ustali. Gospodine Roberts, sada će vas unakrsno ispitivati gospodin Kay. On je branilac gospodina Čermaka. Gospodine Kay, izvolite.

ADVOKAT KAY: Samo uopšteno govoreći, časni Sude, želim da vas podsetim da mislim da je moguća greška kada je rečeno da je general Forand govorio u vezi sa ovom pismom i da to nije bilo prilikom sastanka u kancelariji generala Čermaka. General Čermak nije bio tamo.

TUŽILAC WAESPI: Da, to je tačno, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: U redu, to je sada u zapisniku. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KAY

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

ADVOKAT KAY – PITANJE: Gospodine Roberts, prva stvar o kojoj želim da razgovaram s vama tiče se vaših prvih sastanaka o kojima ste govorili u vašim izjavama bez jasnog datuma. Međutim, u tim izjavama kažete da ste bili prisutni na sastancima 7. ili 8. avgusta u kancelariji generala Čermaka, i tada se govorilo o pitanjima kao što su sloboda kretanja. I pretpostavljam da ćete se verovatno setiti tih detalja. Ne moramo sada da gledamo na ekranu, jer ću vas uputi na više raznih dokumenata.

ADVOKAT KAY: Radi Pretresnog veća, bavićemo se izjavom koja je dokazni predmet Tužilaštva P675 iz avgusta 1997. godine, paragraf 20; zatim izjavom od 28. februara 2007. godine, dokazni predmet Tužilaštva P677. I to se tiče detalja koji proizilaze iz odlomaka tih izjava.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Gospodine Roberts, kada je bio vaš prvi sastanak izvan baze UNCRO-a?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Hvala. Moj prvi sastanak sa generalom Čermakom, održan je u prisustvu komandanta sektora ujutro ili kasno ujutro 8. avgusta, koliko se najbolje sećam, kao što je navedeno u mojoj izjavi. To je bio sastanak tokom kog je general Forand zatražili da se razgovara o brojnim pitanjima, i nekoliko nas je otišlo iz sedišta Sektora Jug da bismo se u gradu sastali sa generalom Forandom.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A u odnosu na taj sastanak, u okviru vaših izjava dajete opis uloge gospodina Čermaka i onoga što je on navodno rekao, to je tačno, zar ne?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: To je uglavnom tačno, da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ako se vratimo unazad na dan 7. avgust, to je bio dan kada je gospodin Akashi došao u bazu i verovatno je to upravo dan, kada ste prvi put upoznali generala Čermaka. Da li je to tačno?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Nije sasvim tačno. 7. avgusta je gospodin Akashi, Specijalni izvestilac Generalnog sekretara, kao što ste objasnili, došao u posetu. Nakon što je obišao grad Knin, koji je, naravno, bio pod nadzorom hrvatske vlasti, došao je u sedište Sektora Jug. Ne znam da li je bio u pratnji generala Čermaka ili ne, ali je održan brifing za novinare. Moj jedini kontakt sa generalom Čermakom bio je što je on sedeo sa desne strane gospodina Akashija. Nisam se sastao s njim. Organizovao sam prostoriju sa mojim drugim kolegama iz kancelarije za odnose sa javnošću radi konferenciji za novinare. Nisam direktno razgovarao sa njim, a kasnije u istoj izjavi sam pomenuo tu konferenciju za novinare i glavne primedbe od strane nekih novinara u pitanjima gospodinu Akashiju i gospodinu Čermaku. Nisam se sastao s njim 7. avgusta u smislu bilo kakve vrste razgovora.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, 7. avgusta, bio je prvi dan da ste imali bilo kakav kontakt s njim, u smislu da ste ga videli?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: To je sasvim tačno. Tada sam prvi put video generala Čermaka.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U vašim izjavama, niste sasvim jasni u pogledu datuma kada je došlo do sastanka kada se govorilo o kontingentu UNCRO-a i kada su vođeni razgovori sa generalom Čermakom povodom pitanja gde su mogli ili nisu mogli da idu. Da li je to tačno?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Mislim, koliko mi je moguće da se setim, prve dve izjave koje sam dao istražiteljima Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju 1997/1998. godine verovatno su bile najjasnije. I u izjavi iz 1997. godine u 20. paragrafu podsetio sam se sastanka sa zvaničnicima UNCRO-a iz sedišta Sektora Jug sa generalom Čermaka. To je opisano. Ništa nije pod navodnicima. To su moja zapažanja u vezi sa vrstom sastanka kakav smo imali, šta je general Forand želeo da pokuša da ostvari, kao i o oceni odgovora generala Čermaka na to.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I u svojoj izjavi iz 2007. godine, vi kažete da je jedan ili drugi datum, a ja gledam 7. stranicu te izjave i u drugom paragrafu stoji: "Sećam se da je bio ponedeljak 7. ili utorak 8. avgust, otišao sam sa generalom Forandom i drugim zvaničnicima Ujedinjenih nacija da se sastanemo sa generalom Čermakom."

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Zašto ste tu nesigurni?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: U vreme te izjave, ako pogledate datum, to je 2007. godina, to je možda nešto sporedno, međutim, puno je vremena prošlo između tih izjava koje sam dao istražiteljima, mislim, izjave početkom 1997. godine ... u stvari, avgusta 1997. godine a u stvari, ova izjava je data deset godina kasnije, znači, 2007. godine, i u nekim delovima ona je samo deskriptivnog karaktera. Ali pošto sam pregledao izjavu iz 1997. godine, podsetio sam se da je sastanak, u stvari, bio 8. avgusta.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dana 7. avgusta, kada je general Čermak bio u bazi UNCRO-a i nakon što je gospodin Akashi otišao, da ste bili prisutni na sastanku između njega i raseljenih lica koji su bili prisutni u bazi?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Mislim da tom prilikom nisam bio prisutan, ali sam bio prisutan, mislim, na kasnijem sastanku na kom je general Čermak razgovarao sa jednom delegacijom raseljenih lica. Ne mogu da se setim da sam prisustvovao sastanku koji je održan 7. avgusta, ali znam da je general Čermak izrazio želju da se sastane s raseljenim licima u najkraćem mogućem roku.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala. Možda sam pogrešio što se tiče datuma. Pokušavam da vam pomognem, jer postoji neka nejasnoća u vezi s tim. Ali vezano za ova pitanja to nije toliko bitno. A možda je to bilo, u stvari, i 8. avgusta, potpuno ste u pravu. Dakle, niste bili prisutni 7. avgusta kada se general Forand sastao sa generalom Čermakom u štabu generala Čermaka?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Rekli ste 7. avgusta?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Nisam, koliko se sećam, bio na sastanku 7. avgusta. Sećam se da je gospodin Akashi bio u gradu 7. avgusta, a kasnije tog jutra je bio

briefing za novinare, i sećam se da je i general Čermak prisustvovao. Sećam se da sam otišao na sastanak sa generalom Forandom i sa načelnikom za civilne poslove, gospodinom Al-Alfijem i drugim načelnicima Ujedinjenih nacija i mislim da je to bilo 8. avgusta i zato sam to i naveo u svojoj izjavi iz 1997. godine, da se sećam da je jedna velike delegacija Ujedinjenih nacija imala taj sastanak 8. avgusta.

ADVOKAT KAY: Molim vas da pređemo sada na dokazni predmet Tužilaštva broj P356. Ovo je izveštaj o situaciji od 8. avgusta. Molim da pređemo na drugu stranicu tog UNCRO-vog izveštaja o situaciji. I molim da se uveća 8. paragraf.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I u 8. paragrafu, vidimo ovde na osnovu ovog dokumenta da je to dokument iz štaba Sektora Jug u Kninu. Verovatno je to dokument koji ste videli, zar ne? Radi se o izveštaju o situaciji UNCRO-a?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ne sećam se da sam ranije video ovaj dokument.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li treba da zaključimo da vi niste dobijali sve izveštaje o situaciji UNCRO-a?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Većinu od njih jesam, uglavnom sam imao pristup svim izveštajima, ali se ne sećam ovog konkretnog dokumenta o sastanku od 7. avgusta.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li možete da nam kažete koje vrste UNCRO izveštaja o situaciji su slati u Zagreb, a nisu stizali do vas?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Imao sam pristup većini dokumenata koji su odlazili iz kancelarije komandanta Sektora Jug u Zagreb, kao i izveštajima vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija i civilne policije Ujedinjenih nacija i Akcionog tima za ljudska prava Ujedinjenih nacija koje su napisali rukovodioci odeljenja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ja vas pitam za izveštaj o situaciji UNCRO-a, jer je to ono što imamo sada pred sobom, i bio bih vam zahvalan ako biste se usredsredili na to. Hteo bih da znam da li postoji neka kategorija dokumenata kojima niste imali pristupa?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, ako se radilo o poverljivim beleškama vojne prirode između komandanta sektora i štaba ili možda nešto iz UNCRO-a, za šta je načelnik za političke poslove smatrao da se radi o osetljivoj stvari, mi ne bismo nužno dobijali takve izveštaje. Ne mogu da kažem da smo svaki konkretni dokument dobili, ali većini sam imao pristup.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ako sada pogledamo 8. paragraf, to je izveštaj sa sastanka, kako ovde piše, kome su prisustvovali komandant Sektora Jug, general Forand, general Čermak, i možete videti da se sastanak odnosi na ono što se desilo u 6.00 časova, 7. avgusta i govori se o pitanjima od obostranog interesa. Govori se ko je pomagao generalu Forandu, CAC [Civil Affairs Coordinator]. Zna li ko je to?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: To je bio koordinator za civilna pitanja. Mislim da to nije sasvim tačna terminologija za mesto gospodina Husseina Al-Alfija, ali, u pravu

ste, u principu se govori o njemu. A viši vojni posmatrač, gospodin Edmund J. Flynn iz kancelarije za ljudska prava ...

ADVOKAT KAY – PITANJE: A SMO [Senior Military Observer], viši oficir za praćenje?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Mislim da je ispravno "viši vojni posmatrač".

ADVOKAT KAY – PITANJE: A DEPCOMD?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Zamenik komandanta, verovatno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li su to bili gospodin Tymchuk ili gospodin Leslie?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Mislim da je Andrew Leslie u to vreme bio načelnik štaba koji je nešto pre toga otputovao u Zagreb.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A SLO [Senior liaison officer], to je viši oficir za vezu?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Viši oficir za vezu, u pravu ste.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A tamo je generalu Čermaku pomagao kapetan Luković?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ton sastanka bio je srdačan, atmosfera u štabu bila je puna intenzivnih aktivnosti, što je ostavljalo utisak da Hrvatska vojska nije bila pripremljena za taj uspeh?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Nemam to pred sobom. Možete li da pokažete stranicu ili da...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala.

ADVOKAT KAY: Molim 3. stranicu.

SVEDOK ROBERTS: Izvinjavam se.

ADVOKAT KAY – PITANJE: "Vojni guverner je izrazio želju za što češćim sastancima, čak i svakodnevnim, i zatražio je da poseti i razgovara sa raseljenim licima... interno raseljenim licima u sedištu Sektora Jug 8. avgusta. O tome je postignut dogovor. Humanitarne organizacije Ujedinjenih nacija moraju što pre da utvrde kriterijume po kojima će hrvatskim vlastima biti omogućeno da razgovaraju sa interno raseljenim osobama." Zatim imamo paragraf koji se bavi civilnim vlastima, zatim paragraf o posmatračkim mestima, "patroliranje će sada vršiti UNCIVPOL i drugi timovi UN-a", s čim ste upoznati. Govori se o sporazumu između Vlade Republike Hrvatske i UNCRO-a. Oblast koju su hrvatske vlasti u početku smatrale bezbednom za putovanje jeste oblast oko Knina. Ovo će se progresivno proširivati. Zatim imamo dalje reference. Dogovoreno je da konvoji UNHCR-a slobodno putuju u tom području. Zatim se govori o prostoru za skladištenje namirnica koje će stizati u Knin, a zatim se govori o specijalnim merama

koje se tiču zaštite ljudi. Dakle, taj stav je zabeležilo osoblje generala Foranda i čuli smo dokaze o tome od njega 7. avgusta, i vođen je razgovor sa generalom Čermakom u vezi sa slobodom kretanja. A vi niste bili prisutni na tom sastanku, kao što znamo?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, gospodine, dozvolite mi da vam kažem sasvim jasno. Možda postoji razlika u datumu za jedan dan. Bio sam u pratnji generala Foranda, sa Edmundom J. Flynnom, sa Benny Otimom, sa gospodinom Al-Alfijem, koji su se potom sastali sa gospodinom Čermakom u njegovoj kancelariji u centru grada. Ovaj izveštaj o situaciji koji čitam je veoma važan za mene – i nadam se da će mi Pretresno veće oprostiti tu nepreciznost od jednog dana – jer je bitno ono što je bilo rečeno na tom sastanku. Ja vrlo pažljivo čitam ovaj izveštaj o situaciji i sećam se da sam nešto video i ranije. Ali sećam se sasvim izvesno kontakta sa generalom Forandom, Bennyem Otimom iz UNHCR-a, koji smo imali pre tog sastanka sa generalom Čermakom. A najveći problem, najveći problem je bila nemogućnost pripadnika Ujedinjenih nacija da izađu iz sedišta Sektora Jug, da patroliraju ulicama Knina, da izađu i da provere šta se možda dešava u selima i zaseocima, i traženja pune slobode kretanja za UNCRO. A ono što sam rekao u ovom paragrafu je tačno ono čega se sećam, iz izlaganja generala Foranda koji je bio prilično ljubazan ali čvrst oko njegovog zahteva da nam bude dozvoljeno da to uradimo, i rekao je vrlo jasno: "Ukoliko nam to ne omogućite, neću moći da kažem da hrvatske vlasti, politika, vojna policija brane ljudska prava." Dakle, to je moja verzija onoga čega se jasno sećam da je rekao je komandant sektora.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pre svega...

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, prethodno ste pročitali ili rezimirali ovaj dokument i red u kom piše "izgleda da Hrvatska vojska nije bila pripremljena za taj uspeh" a nije isto kao i reći da je Hrvatska vojska "bila donekle nepripremljena za tako veliki uspeh." Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY: Da, časni sude. Samo da kažem da sam to tako rekao samo da bismo brzo prošli kroz to. A nema ništa u mom ispitivanju što se na to odnosi.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ono što mene interesuje, a molim vas gospodine Roberts, da vrlo pažljivo to pogledate, jeste u izjavama karakterizacija sastanaka koje ste imali vi i gospodin Forand sa generalom Čermakom koji nisu potkrepljeni onim što piše u vašoj izjavi. Zar ne?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Evo ovde gledam dokument koji ste pokazali o tom sastanku. Takođe sam video rezimee izveštaja o tom sastanku mojih kolega E.J. Flynn i kolege za civilne poslove. Nisam ih ovde podneo kao deo mojih dokaza. Međutim, mislim da je definitivno o tome bilo diskusije, i koliko se sećam drugih izveštaja o situaciji u kancelariji komandanta sektora, posebno u vezi sa tim sastankom, ukazujući na dogovor o slobodi kretanja o kojem je bilo govoreno na tom sastanku, kao i na to da se dogovor u praksi nije sprovodio.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Mogu li da vas prekinem jer sasvim je jasno iz tih izjava, za koje ste nam rekli da su istinite, da vam je general Čermak ograničavao

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

kretanje samo po centra grada i samo u nekoliko sporednih ulica. To se ne nalazi u ovom dokumentu, zar ne?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, ja jasno kažem najpre ono što sam čuo, i čega se sećam sa tog sastanka. I ja znam, gospodine, da ima i drugih dokumenta iz kancelarije generala Foranda i vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija kao i CIVPOL-a u danima neposredno nakon tog sastanka, koji...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Mogu li da vas zaustavim ovde. Mi govorimo o vašoj karakterizaciji generala Čermaka sa tog sastanka gde vi iznosite utisak o tome ko je on i kakav je. Molim vas da se ne udaljavate od toga. Samo odgovorite što tačnije na pitanje?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, moj odgovor je upravo ono što sam napisao u ovom dokumentu, ono čega se najbolje sećam, odnosno, izjave generala Foranda iz tog vremena i odgovora generala Čermaka - kako smo ih mi shvatili, o tome koja su njegova ovlašćenja i onoga što je on rekao: Mi bismo trebali da imamo slobodu kretanja u centru Knina i sporednim ulicama za početak.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ako samo pogledate ovaj dokument, a vi ste nam rekli da ste videli mnoge od njih, da li se tu igde pominje da je on vama to uručio interno, i da li se igde pominje da ste bili prisutni na ovom sastanku 7. avgusta?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ne. Ne vidim ništa što se odnosi na mene i da sam bio prisutan na tom sastanku, samo se opisuje šta se dešavalo 7. avgusta. Međutim, ja sam ovde u sudnici pod zakletvom, i kažem da sam bio na sastanku na kom je bio general Forand, sa Husseinom Al-Alfijem iz civilnih poslova, E.J. Flynnom, Bennyjem Otimom, u kancelariji generala Čermaka, kao što sam napisao u svojoj izjavi od 8. avgusta, kao što ste vi podvukli iz tog izveštaja o situaciji od 7. avgusta, a ja sam rekao ono što je za mene bilo veoma značajno i što je rečeno na tom sastanku.

ADVOKAT KAY: Da onda pogledamo jedan drugi dokument od 7. avgusta, to je dokazni predmet Tužilaštva broj P111.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Sada ćemo videti jedan dokument. To je još jedan dnevni izveštaj o situaciji vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija iz štaba Sektora Jug, i tu se govori šta se događalo tog dana. Ovaj dokument je pripremio gospodin Ermolaev. I vidimo sada prvu stranicu.

ADVOKAT KAY: Molim da pogledamo 7. stranicu, rezime sastanaka.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vidimo vreme u avgustu kada je Specijalni predstavnik Ujedinjenih nacija gospodin Akashi imao sastanak. A onda u sledećem delu videćemo delegaciju Sektora Jug, uključujući DSMO [Deputy Senior Military Observer].

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ne vidim to. Trebalo bi da se ide nadole, ako bi to moglo...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

ADVOKAT KAY – PITANJE: Sastali su se u bivšem štabu Vojske Republike Srpske Krajine sa novopostavljenim vojnim upravnikom Knina. Dakle, to je još jedan izveštaj o istom sastanku, a vi ste rekli da je postojalo više takvih izveštaja. General Čermak i viši oficir za vezu Hrvatske vojske, rekli su delegaciji Sektora Jug, dakle, vojnim posmatračima Ujedinjenih nacija, CIVPOL-u i drugim humanitarnim organizacijama da će moći da se kreću i prate situaciju u Kninu i drugim područjima, ali 8. avgusta, popodne, kaže se da će Sektor Jug dobiti informacije o područjima gde se bezbednost vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija i drugih humanitarnih organizacija... idemo na sledeću stranicu... ne može garantovati. Delegaciji Sektora Jug je rečeno: Vojska i CIVPOL su preuzeli kontrolu nad Kninom. Sledeće pitanje: novi vojni upravnik je izjavio da će pokušati da se ponovo uspostavi dovod struje. Pored ostalih stvari, general Čermak je izrazio želju da se sastane sa izbeglicama i trebalo je da se održi sastanak 8. avgusta. Ako se vratimo na 7. stranicu, a to je ono što je relevantno o pitanju o kom ovde razgovaramo, da li biste se vi složili da se ovaj opis razlikuje od opisa koji ste vi dali u svojoj izjavi da je na tom sastanku general Čermak ograničavao kretanje Ujedinjenim nacijama na centar grada i sporedne ulice?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Mislim da je taj dokument tumačenje, ali ja mogu da se setim šta je rečeno. Evo, ako pogledamo u poslednjih nekoliko redova kaže se: "CIVPOL i druge humanitarne organizacije će moći da prate situaciju na granicama grada Knina i drugim područjima. Ali 8. avgusta, popodne, kaže se da će Sektor Jug dobiti informacije o područjima gde se bezbednost vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija i drugih humanitarnih organizacija ... "

ADVOKAT KAY – PITANJE: ...ne može garantovati ", što je na sledećoj stranici.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Tačno. Pa, možete da se setite da isti sastanak pominjem u svom izveštaju...

ADVOKAT KAY – PITANJE: To nije u vašem izveštaju, to je u izjavi...

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da. Tako je.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ali, ipak, gospodine, to je dokument koji je na drugi način prenet mojoj kancelariji za javno informisanje u Zagrebu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste imali tadašnje, savremene, beleške sa tog sastanka?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Mislim da sam možda imao, ali ne znam da li ih sad imam. Ali mislim da se sećam da sam imao neke sastanke kad sam sastavio neke od ovih 1997. godine, ali nisam siguran.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Gospodine Roberts, da bude sasvim jasno, kada kažem "savremen" mislim iz tog vremena, a ne ono što ste napisali posle nekoliko godina.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Shvatam šta to znači.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu. Ali, da li vi imate beleške iz tog vremena, napisane u to vreme?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ne sećam se da sam vodio beleške na tom sastanku u to vreme.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Jeste li bili prisutni na tom sastanku?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da. Bio sam prisutan na sastanku sa generalom Forandom kod generala Čermaka u centru Knina, a ja vam već treći put to kažem. Bio sam tamo, i moje kolege koje su takođe bile tamo znaju da sam bio tamo.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala. Da li želite još nešto da kažete? Dakle, ako...

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Mogu li samo da vidim prvu stranicu ovog izveštaja o situaciji koji ste ovde pokazali, samo zaglavlje ako bih mogao da vidim?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Prvu stranicu?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Naslovnu stranicu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: To ne znači da sam ja tamo nešto video...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Za internu distribuciju, kancelarija za informisanje i štampu [Press and Information Office-PIO].

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: To je tačno, da. Samo u poslednjem paragrafu se kaže : "Hrvatske vlasti izjavile su da će ograničenje za vojne posmatrače Ujedinjenih nacija i druge humanitarne organizacije biti ukinuto 8. avgusta, ali će biti nekih područja u kojima se ne može garantovati bezbednost." Hteo bih da kažem za Pretresno veće, kako se ja toga sećam – ne znam šta su ovde rekli drugi svedoci koji su svedočili pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju – ali ponovo ljubazno insistiram na tome da se sećam da je komandant sektora rekao generalu Čermaku da su Ujedinjene nacije u stanju da procene koja su područja bezbedna a koja nisu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu.

ADVOKAT KAY: Da pogledamo sada dokazni predmet Tužilaštva broj 359. Časni Sude, u stvari, sada kad pogledam koliko je sati, mi ćemo razgovarati o tom danu, onda je možda bolje da to uradimo nakon pauze?

SUDIJA ORIE: U redu. Onda ćemo sada da napravimo pauzu i nastavimo u 12.45 časova, tako da ćete imati još sat vremena.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, molim vas, nastavite.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

ADVOKAT KAY: Hvala, časní Sude. Molim dokazni predmet Tužilaštva broj P359.

ADVOKAT KAY – PITANJE: To je ponovo izveštaj Sektora Jug za sledeći dan, za 8. avgust, koji je interno distribuiran i vama, gospodine Roberts. Ako se vratimo na 2. stranicu vidimo u odeljku o proceni komandanta da su tog dana bila dva sastanka, jedan sa gospodinom Gotovinom i drugi sa gospodinom Čermakom. Sada ćemo da pogledamo izveštaje o tim sastancima. Ako pogledano 3. stranicu dokumenta, sastanak sa gospodinom Gotovinom održan je u kninskoj tvrđavi, a vi ste rekli da ste znali za taj sastanak. Da li je to tačno?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da. Znao sa za taj sastanak na koji je komandant Sektora Jug otišao. Mislim da je na taj sastanak na tvrđavi došao i predsednik Tudman, i to je taj sastanak na koji je otišao general Forand.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Jeste li bili prisutni na tom sastanku?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ako je ovo sastanak koji je bio na tvrđavi uveče, mislim, 6. avgusta, nisam bio.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ne. Ovo je u 9.20 časova 8. avgusta, u 9.20 časova ujutro.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ne. Nisam bio na tom sastanku ujutro.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu. I možete da vidite u ovom izveštaju ovde da je sastanak sa generalom Gotovinom i generalom Forandom, general Forand je rekao da se ranije sastao sa generalom Čermakom, to je prethodnog dana. I onda u drugom delu možete da vidite da se razgovaralo sa generalom Gotovinom o slobodi kretanja. Da li vidite to?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, vidim.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste ovaj izveštaj o situaciji pročitali u to vreme?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Sećam se, ako ne da sam video baš ovaj dokument, onda da sam video nešto vrlo slično tome, gde je bilo reči o slobodi kretanja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pretresno veće...

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Gledam 3. paragraf. Samo jedan trenutak, molim vas. Sećam se nekih od ovih delova ali ne baš najjasnije kao da je to bilo juče.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu. Videćete u 3. paragrafu, na 3. stranici sastanak između generala Foranda i gospodina Čermaka, a u prvom paragrafu tog dokumenta videćete da se govori o pukovniku Čermaku, i kaže se da je dolazio u štab Sektora Jug u 13.00 časova da se sastane sa generalom Forandom i odborom interno raseljenih lica. Dakle, to je 8. avgust. Jeste li bili prisutni kada se general Čermak sastao s interno raseljenim licima tog popodneva u bazi UNCRO-a?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Nisam siguran u ovom trenutku da je to bio taj sastanak, ali sigurno je bio jedan sastanak jednog popodneva blizu prednje kapije baze

Sektora Jug. Ne mogu tačno da se setim datuma. Mislim da sam to kasnije napisao u jednoj od mojih izjava, ali to je moglo biti 8. avgusta. Ukoliko je to tako i ukoliko je bilo ispred kapije gde se nalazio sto sa stolicama i tako dalje, ja sam sedeo za tim stolom, a general Čermak se obratio... delegaciji interno raseljenih. Mislio sam da je to bilo kasnije, jer ta vrsta razgovora u kom su učestvovali njihovi predstavnici mislim da je moralo biti nekoliko dana kasnije, ali moguće da nisam u pravu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ali vidite ovde u 3. podparagrafu, tamo na dnu, govori se o tome kako je general Čermak vrlo zauzet čovek, da će ubrzo da ode u svoj štab i da će izdati naređenja da se omogući elementima Ujedinjenih nacija da slobodno putuju po Kninu i do Drniša, jer je bio sprečen da to uradi do tada zbog previše obaveza. Da li vidite to?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Vidim šta se tu kaže, da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li se slažete da se u izveštaju UNCRO-a kaže o čemu se razgovaralo, dakle, da nema nikakvih ograničenja kretanja po samom Kninu?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Vidim šta tu piše, međutim, isto tako se sećam sasvim jasno internih diskusija koje smo imali, i mislim da nije bilo tako jednostavno i da smo tako brzo dobili slobodu kretanja, ili da smo dobili slobodu neograničenog kretanja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Razlog zašto ovo pitam je vaša karakterizacija u vašoj izjavi iz 2007. godine, februara 2007. godine, na 7. stranici kažete da se Čermak na kraju složio s tim da dopusti da UN patrolira glavnom ulicom i centralnim delovima grada od 8. avgusta, kao i da je na njega bio vršen veliki pritisak od strane generala Foranda, tako da je na kraju učinio taj ustupak. To je tako predstavljeno ali to nije bio slučaj, zar ne, gospodine Roberts?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, veoma mi je žao, ali moram da se ne složim s vama. Sećam se, pre nego što smo se čak i sastali sa generalom Čermakom, da je general Forand imao veoma snažna osećanja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Moram da vas prekinem. Nije reč o generalovim snažnim osećanjima o bilo kome. Vi niste ovde da držite konferenciju za novinare o netačnim informacijama ili o vašem rezimeu, već vas pitam da nam odgovorite o onome što nas interesuje.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Mislim da svedoku treba dozvoliti da objasni. Jer ako mu je branilac rekao da nije bio iskren, ili tako nešto, mislim da najmanje što bi trebalo da se uradi, da mu se da priliku da završi rečenicu.

SUDIJA ORIE: Dozvolite mi samo da ponovo pročitam što je gospodin Kay rekao...

ADVOKAT KAY: Ne želim da gubim vreme, časni Sude, na odgovore koji se ne tiču pitanja, i to je moj prigovor.

SUDIJA ORIE: Da. Svedok je tek počeo da odgovara i može da završi svoj odgovor. Istovremeno, gospodine Roberts, molim vas da odgovarate na pitanja što preciznije i da se zadržavate uglavnom na činjenicama, a ne da dajete opšte utiske, osim ako nije bilo nekih činjenica koje su dovele to toga da ste stekli takve utiske. Poslednje pitanje je bilo: gospodin Kay vam je rekao da to nije bio slučaj da je gospodin Čermak na kraju pristao da dozvoli UN-u da patrolira glavnom ulicom i centralnim delom grada, i da je to učinio, kako izgleda, pod velikim pritiskom generala Foranda. Molim vas da odgovorite na pitanje.

SVEDOK ROBERTS: Pa, časni Sude, ja mislim da je bio veoma žustar razgovor. Koliko se sećam, to nije bio dugačak razgovor ali se jasno sećam izjave generala Čermaka na sastanku, da nije sasvim bezbedno da UN imaju slobodu kretanja u čitavom Kninu. I ja se sećam odgovora generala Foranda koji je, manje-više, glasio: "Hvala vam, gospodine, ali će UN da odluči šta je bezbedno a šta nije. Želimo da dobijemo što je pre moguće..." sećam se da je manje-više tako rekao "...slobodu kretanja u Kninu i okolini i želimo sami da to utvrdimo." I to je bila neka vrsta glavne tačke, i na kraju sastanka rečeno je: "Vrlo dobro. U redu. Imate centar Knina i sporedne ulice." I onda je general Čermak ponovo rekao da to nije bilo potpuno bezbedno i da on ne može nikome da odobri da se kreće izvan Knina. Vrlo jasno se sećam sastanka i veoma učtive pomoći generala Alaina Foranda.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Niste prisustvovali sastanku u bazi koji je održan 8. avgusta, zar ne?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Govorite o sastanku u bazi?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Kao što sam rekao ranije, sećam se da je došlo do sastanka generala Čermaka sa interno raseljenim licima. Nisam siguran da je to bilo nešto ranije.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ne. Reč je o sastanku između generala Foranda i generala Čermaka u bazi.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ne, nisam bio prisutan...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Sastanak sa interno raseljenim licima je nešto sasvim drugo?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Tako je. Nisam bio na tom sastanku sa generalom Forand i generalom Čermakom u bazi zajedno sa interno raseljenim licima.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste znali da je general Gotovina dostavio jednu kartu 8. avgusta generalu Forandu na kojoj su prikazana ona područja kojima se može putovati?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Vidim ovde 2. paragraf i sećam se vremena kada je rečeno da je vođen razgovor kakve će karte predložiti Hrvatska vojska, a ticalo se područja kojima smo mogli da patroliramo i krećemo se, a kojim ne bismo mogli.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste znali gde je napravljena ta karta? Da li ste znali da je to napravio general Gotovina?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Nisam znao generala Gotovinu lično, ako je to ono što vi pitate. Shvatio sam da su to karte Hrvatske vojske koje će nam oni prikazati a na kojima se nalaze područja u koja bismo mogli da uđemo a u koja ne. I gledam sada ovde 2. paragraf, gospodine. Kako ja razumem stvari, to nije odgovor, niti bilo kakav stvarni opis problema slobode kretanja. Tu se samo kaže šta je general Gotovina rekao da će da uradi, a moje tumačenje je da možemo da idemo na određena mesta, ali karte će definisati gde bismo mogli da idemo a gde ne. To nije potpuna sloboda kretanja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Gospodine Roberts, dali ste izjave Pretresnom veću za koje ste rekli da su istinite i u tim izjavama izneli ste svoje mišljenje da je želja generala Čermaka da se Ujedinjenim nacijama ograniči pristup samo po centru grada jer bi to omogućilo čišćenje ulica i sporednih ulica izvan centra grada, tako da osoblje UN-a nema pristup da sagleda pravu situaciju i ono što se dešava. Postavljam vam ova pitanja...

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Potpuno razumem.

ADVOKAT KAY – PITANJE: ...zato što insinuirate u tom delu svoje izjave da je general Čermak pokušavao da ograniči kretanje u okolini Knina, tako da su mogla da budu počinjena krivična dela. To je bila svrha zašto ste vi ovo uneli u svoju izjavu, zar ne?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Sada sam čuo da ste rekli da je to učinjeno kako bi mogla da budu počinjena krivična dela. Ja tako nešto nisam rekao. Stekao sam jasan utisak na osnovu mojih ličnih zapažanja, kao i zapažanja svojih kolega da je postojalo ograničenje kretanja u prvim danima nakon što je Knin pao, a zaključak je bio da se svakako sprovodi veoma organizovano brzo i odlučno čišćenje.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A šta pod tim podrazumevate?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, kada smo ušli u grad, videli smo mesta koja smo moje kolege i ja videli 4. avgusta i neki su ih videli 5. avgusta, kako se stakla na prodavnicama koja su bili oštećena zamenjuju veoma brzo, a istovremeno su vršene popravke na određenim mestima.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa, šta nije u redu s tim?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Samo se stekao utisak kao da je unapred organizovano da se sve to sredi, s obzirom šta smo moje kolege i ja videli kao posledicu granatiranja od 4. avgusta. A nekoliko dana kasnije kada smo mogli da izađemo, nije bilo tragova koje smo videli. Moje kolege...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Međutim, vi se ponovo sve više i više udaljavate od od pitanja. Ono što ste u ovoj izjavi rekli je sledeće: "...kako bismo sagledali realno stanje i šta se dešava."

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Šta ste pod tim podrazumevali u vašoj izjavi, ako niste pokušavali da insinuirate da je general Čermak ograničavao kretanja u Kninu, kako bi mogla da se počine krivična dela?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, vi kažete da bi mogla da se počine krivična dela. Ja to nikad nisam rekao u izjavi. To vi pominjete da sam rekao, a ja to nikada nisam rekao.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Šta podrazumevate pod "realnom situacijom"?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Podrazumevam činjenicu da su Ujedinjene nacije imale želju, počev od 5. avgusta uveče, da izađu u Knin i da provere šta se događa u gradu. A kasno popodne nama je bila ograničena sloboda kretanja tako što je oklopni transporter bio blokiran i mi nismo otišli u grad sa odgovarajućim ovlašćenjima kako bismo redovno patrolirali sve do 8. avgusta ujutro. I zbog toga kažem da nismo videli šta se događa. Svakako je dolazilo do čišćenja, ali mi nismo mogli da proverimo i da kažemo šta se događa a šta se ne događa. I to važi ne samo za mene, već i za moje kolege koje su izrazile isto mišljenje.

ADVOKAT KAY: Molim vas, da li možemo da pogledamo dokazni predmet Tužilaštva broj P513?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovo je dokument koji se pominje u tom izveštaju o situaciji a nosi datum 8. avgust i to je dokument koji sadrži obećanje koje je general Čermak dao generalu Forandu, i ovde ćete videti uslove iz tog dokumenta: "Od 8. avgusta svi elementi UNCRO-a sa jasnim znacima raspoznavanja mogu slobodno da se kreću na području Knina i Drniša. Potrebno je da im se skrene pažnja da koriste samo glavne saobraćajnice. Ako skreću s njih, to čine na sopstveni rizik..." Slažete se da nema ništa o ograničavanju kretanja na sam centar Knina i sporedne ulice, zar ne?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Vidim šta je napisano i kaže se "Sloboda kretanja na područjima, dakle 'područjima' Knina i Drniša.", to je pod tačkom broj 1. U tački 2 se kaže: "Potrebno je da im se skrene pažnja da koriste samo glavne saobraćajnice. Ako skreću s njih to čine na sopstveni rizik ..." Ja ne vidim ovde, gospodine, da se jasno pominje puna sloboda kretanja. Mislím da je ovaj 2. paragraf podložen tumačenju o tome kakva bi mogla da budu ograničenja kretanja Ujedinjenih nacija, odnosno da se odnose samo na glavne saobraćajnice. Mi nismo to tražili. I šta znači kretanje na područjima Knina i Drniša? Da li to znači da smo mogli da se krećemo duž puta od Knina do Drniša, ili putevima izvan Drniša i putevima izvan Knina? To su prilike o kojima su moje kolege rekly da je to ograničenje kretanja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ja sam vas pitam za vaš iskaz, i da li možete da objasne zbog čega vaše izjava u vezi odobrenja koje je dato Ujedinjenim nacijama se razlikuje od onoga što se zaista dešavalo u vreme?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, gospodine, ja sada gledam pismo. A šta se zapravo događalo na terenu je nešto što su prenele moje kolege – i ja ne znam da li su svedočili ili ne – ali iz njihovih izveštaja video sam šta se dešavalo. I tu se jasno pominje da je osoblje Ujedinjenih nacija u stvarnosti imalo ograničenu slobodu kretanja, uprkos ovom konkretnom pismu. I uz dužno poštovanje prema Sudu, na osnovu toga što sam pregledao pisma znam vrlo dobro da je general Forand učtivo poslao generalu Čermaku pisma u kojim protestuje zbog ograničenja kretanja u najmanje šest ili sedam navrata. Ta pisma su mi preneti. Nisam ih na bilo koji način predočio štampi.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ponovo govorite o drugim stvarima koje su se dogodile kasnije, i ja tražim da se usredsredite na ono što ste vi rekli da se dešavalo 7. ili 8. avgusta, a ne šta se događalo kasnijih dana i ne ono što se dešavalo na terenu, već kakva su bila dela i postupanje koje pripisujete generalu Čermaku, a ne pitam vas o drugim stvarima. Da li je to sasvim jasno?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da. Mislim da je vrlo jasno, ili sam barem ja vrlo jasan. Meni je sasvim jasno šta je rečeno na sastanku sa generalom Čermakom, šta mu je savetovano... na sastanku sa generalom Forandom, izvinjavam se, znam šta mu je savetovao general Čermak. I sasvim mi je jasno ono što sam ja video i šta su moje kolege videle tih istih dana u stvarnosti, a te dve stvari se ne podudaraju.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu. Prelazimo na novu temu koja se odnosi na imenovanje generala Čermaka. Da li ste znali da je bio civil neposredno pre 5. avgusta 1995. godine?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ne, u to vreme, ne. Kad kažem: "Ne u to vreme," pod tim podrazumevam ne u vreme kad nam je on predstavljen kao vojni komandant Knina. Verujem da je prava terminologija komandant garnizona, ali sam to saznao kasnije. Međutim, nisam znao da je prethodno bio civilno lice, ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste videli u novinama *Slobodna Dalmacija* jedan članak od 6. avgusta 1995. godine o njegovom imenovanju na položaj komandanta garnizona u Kninu?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ne sećam se da li je to bilo u *Slobodnoj Dalmaciji*, ali sećam se da je naša kancelarija za štampu pratila medije u to vreme i da su pročitali da je general Čermak imenovan na tu funkciju sa takvim zvanjem, da.

ADVOKAT KAY: Za potrebe Pretresnog veća, mi smo već videli u novinama izveštaj i to je dokazni predmet Tužilaštva broj D36, pa se ne bih vraćao na to. Molio bih da se prikaže dokazni predmet Tužilaštva broj D37.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vaša kancelarija za štampu pratila je hrvatske medije, je li tako?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Tako je, da. Mislim da su sve misije Ujedinjenih nacija imale jedinice za monitoring medija, da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovo je članak iz *Slobodne Dalmacije* od 10. avgusta 1995. godine, i to je intervju sa generalom Čermakom o obnovi Knina i okoline. Da li ste ovaj članak videli u to vreme?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ne mogu sada da se setim da li sam video ovaj članak i da li smo ga preveli. Da objasnim ukratko. Nismo imali normalan pristup hrvatskoj štampi u danima nakon *Operacije Oluja* na način na koji smo to imali ranije. Dakle, sećam se opšteg konteksta, ali se ne sećam da smo u to vreme preveli ovaj konkretni novinski članak.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li su vam bile poznate izjave poput ovih koje se navode u ovom članku, o zadatku generala Čermaka, gde on kaže: "Mi smo u procesu obnove garnizona u Kninu i dajemo sve od sebe da uspostavimo ponovo normalno stanje stvari u gradu gde nema civilnih vlasti, gde nema vode, električne energije ili telefonskih linija." Da li vam je poznato da je to bio njegov zadatak?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Vi mi kažete da je to bio njegov zadatak.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da li je to iz izveštaja iz ...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da, da.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: ...ovog članka?

ADVOKAT KAY – PITANJE: U 3. paragrafu je intervju s njim.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, bio bih veoma obazriv. Ja veoma poštujem opis samog generala Čermaka i njegova ovlašćenja, ali ne znam tačno kakva su bila njegova zvanična ovlašćenja... ovde se iznosi samo jedna njegova funkcija: "Mi dajemo sve od sebe", pretpostavljam da "mi" znači hrvatske vlasti, i onda se tu iznosi njegovo tumačenje da u "gradu nema civilnih vlasti," da "nema vode", dakle, u pitanju je jedan veoma opšti opis onoga što je neka od njegovih dužnosti mogla da bude.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da. Da li ste bili s tim upoznati?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Nisam znao da je zvanično to bila njegova isključiva odgovornost – ne da želim da sugerišem da jeste – ali nisam... da li ste rekli da je to bila njegova funkcija?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vi niste ovde da bilo šta sugerišete, samo nam recite ono što je vama bilo poznato.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, vi ste me pitali šta vidim u citatu...

SUDIJA ORIE: Da, gospodine Kay, ako vi kažete da je...

ADVOKAT KAY: Razumeo sam, časni Sude.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

SUDIJA ORIE: ...da je to bila njegova funkcija, a zatim je svedok, u stvari, tražio razjašnjenje vašeg pitanja, i svedok ima potpuno pravo da to učini. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da. Želite li da dodate još nešto? Nisam želeo da vas prekinem, gospodine Roberts.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: U redu, gospodine.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Jasno je da su u danima nakon *Operacije Oluja*, postojale takve poteškoće, na primer, ako se sećate, baza Sektora Jug Ujedinjenih nacija nije imala redovno snabdevanje strujom, voda je bila isključena, mislim, ceo jedan dan. Da. To je dobar opis stanja onako kako ga ovde iznosi general Čermak u citatu.

ADVOKAT KAY: Molim dokazni predmet Odbrane broj D38.

ADVOKAT KAY – PITANJE: To je članak iz *Večernjeg lista*, videćemo ga za koji trenutak, ponovo se radi o novinama od 11. avgusta 1995. godine. Zadatak generala Čermaka naveden je u 2. paragrafu na engleskom jeziku i glasi: "Moj zadatak je da koordiniram uspostavljanje civilne vlasti... i upravljanje svim sistemima neophodnim za normalan život u gradu. To obuhvata koordinaciju rada civilne policije, vojne policije i civilnih vlasti. Trenutno nema civilnih vlasti u Kninu. Vlada je imenovala svog poverenika Petra Pašića ..." I možemo dalje da vidimo ostatak teksta. Da li ste ovaj izveštaj videli u to vreme?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Mislim da se sećam, gospodine, da ga nisam video baš u to vreme kad je ovaj članak objavljen, ali mislim da smo to pratili u roku od nekoliko dana, mada nisam siguran da je obezbeđen prevod u to vreme, ali sećam se da je napravljen jedan grubi prevod nekih odlomaka koje ste istakli ovde...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: ...naročito onaj deo u kom je general Čermak rekao: "Moj zadatak je da koordiniram uspostavu civilne vlasti".

ADVOKAT KAY – PITANJE: Na koliko sastanaka ste bili na kojima je general Čermak bio prisutan?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, nisam bio prisutan na baš mnogo sastanaka. Bio sam na sastanku 8. avgusta, koliko se sećam, sa glavnim zvaničnicima Ujedinjenih nacija. Mislim da sam prisustvovao na jednom ili dva sastanka sa E.J. Flynnom i gospodinom Husseinom Al-Alfijem, to je bilo nešto kasnije u vezi sa ljudskim pravima i humanitarnim pitanjima. I onda je bio taj sastanak na kom sam bio prisutan, kao što sam već objasnio, kada se general Čermak obratio delegaciji interno raseljenih osoba, i mislim da je to bilo kasnije od 8. avgusta, nekoliko nedelja kasnije, ali samo unutar baze Sektora Jug. I međutim, treba reći da nisam prisustvovao tim sastancima, jer nisam osoba sa kojom su se održavali ovi sastanci, ako mogu tako da kažem. Osim toga bio je sastanak kada je možda poslednje veče veliki konvoj autobusa napustio bazu Sektora Jug kako bi

prešao do Srbije sa interno raseljenim licima iz baze, i tu je bila grupa muškaraca koji su identifikovani da su navodno počinili ratne zločine, i vrlo kratko smo razgovarali na kapiji te noći. Otprilike, to je to.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U pogledu zadataka kojima je trebalo on da se bavi, vi ništa niste znali o hrvatskom sistemu vladavine, ne znate zašto je on bio tamo i koja ovlašćenja je imao. Vi ništa niste znali o tome?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Nisam. Sećam se, gospodine, da sam pitao svoju kancelariju za štampu sa sedištem misije u Zagrebu da li oni imaju dokument, bilo službeni ili ne, o tačnoj tituli generala Čermaka, kao i opis njegovih dužnosti onako kako to propisuju hrvatske vlasti koje su ga i postavile na to mesto. Nisam ništa tako dobio iz moje kancelarije za odnose sa javnošću, tako da mi nije bilo sasvim jasna zvanična tačna terminologija kojom je hrvatska Vlada definisala položaj generala Čermaka.

ADVOKAT KAY: Onda ćemo da pogledamo dokazni predmet Odbrane broj D36, to je još jedan pasus iz *Slobodne Dalmacije* od 6. avgusta 1995. godine, dan nakon njegovog imenovanja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I naslov je...

SVEDOK ROBERTS: Mogu li... izvinjavam se. Da li bih mogao da napravim jedan komentar na ovaj članak *Slobodne Dalmacije* koji je bio pred nama i gde se citira general Čermak?

SUDIJA ORIE: Ne u ovom trenutku.

SVEDOK ROBERTS: Ne.

SUDIJA ORIE: Ukoliko na kraju svog svedočenja želite da dodate nešto što smatrate relevantnim i ako to pribelježite da biste se kasnije setili, to je u redu, ali ne i tokom ispitivanja koje sprovodi gospodin Kay...

SVEDOK ROBERTS: Hvala, časni Sude.

SUDIJA ORIE: ... osim ako to bude relevantno u odnosu na jedno od pitanja.

ADVOKAT KAY: Da.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala, časni Sude.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovo je izveštaj objavljen u *Slobodnoj Dalmaciji* o imenovanju do kog je došlo prethodnog dana, 5. avgusta, a možete da vidite jedan deo te

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

hrvatske novine i prevod na levoj strani ekrana. Da li je ovo dokument koji ste videli u to vreme?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Sećam se da sam video ovo. To je bilo barem nedelju dana ili možda dve nedelje nakon što je objavljen članak. Mislim da su postojala jedno do dva druga slična članka u drugim vodećim hrvatskim medijima... da, možete videti ovde, tu se kaže *HINA* Zagreb. *HINA* je hrvatska novinska agencija. Dakle, sećam se da sam pročitao nedelju ili dve nakon nakon objavljivanja članka.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A u okviru strukture koja... izvinjavam se, unutar strukture hrvatskih oružanih snaga, da li je položaj komandanta kninskog garnizona nešto što biste istraživali ili bi vas neko obavestio o tome u to vreme?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Sećam se – želim da budem oprezan i da ne izlazim iz okvira direktnog pitanja – ali sećam se rasprave u štabu Sektora Jug o mandatu generala Čermaka. Ne želim da kažem ništa više jer možda time ne odgovaram na pitanje. Ali ovde vidim i sećam se u to vreme, da su, prema *HINI*, hrvatskoj novinskoj agenciji, njegove dužnosti i zadaci bili dužnosti i zadaci komandanta kninskog garnizona.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu. U redu.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Nešto kao biografija.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da. To je objavljeno sledećeg dana. U pogledu onoga što ste vi znali, vi ste rekli da je on bio tamo da bi pružio pomoć Sektoru Jug Ujedinjenih nacija. To je tačno, zar ne?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: To je ono čega se zaista sećam da je general Čermak rekao, ako mogu tako da kažem, na jedan vrlo kooperativan način, odnosno, ako bi moglo da dođe do problema i poteškoća u pogledu slobode kretanja, humanitarnih pitanja, nije upotrebio baš te reči, ali je rekao da u tom slučaju možemo da dođemo kod njega i da bi on trebalo da bude naš sagovornik za ta pitanja u Kninu. I mislim da su i moje kolege to tako shvatile. S obzirom na njihov specifičan mandat, imali su češće sastanke s njim nego ja. Tu mislim na osobe kao što su bili komandant sektora, gospodin Al-Alfi, za civilne poslove, E.J. Flynn, Benny Otim i drugi. General Čermak je bio osoba kod koje će odlaziti i sastajati se s njim.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kao što ste rekli, vi ste bili prisutni na samo nekoliko sastanaka o drugim pitanjima, međutim, da li ste znali da je njegova uloga u vezi sa interno raseljenim licima koja su bila u bazi, bila da pomogne UNCRO-u da pokuša da reši taj problem na svom pragu?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: On je bio glavni sagovornik u ime hrvatskih vlasti sa kojim se sastajao general Forand o tom konkretnom broju raseljenih lica. General Forand je takođe s vremena na vreme bio u pratnji, ako sam dobro shvatio, ljudi kao što je načelnik Ujedinjenih nacija za civilne poslove, zato što je to bilo i političko i civilno pitanje. Međutim, on je bio naš glavni sagovornik. General Forand i general Čermak na nivou Sektora Jug u Kninu, a njihove kolege u različitim štabovima Ujedinjenih nacija, i pretpostavljam da je hrvatska Vlada preko generala Čermaka održala mnogobrojne razgovore o određenom problemu koji sam istakao.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pretresno veće je videlo ogroman broj dokumenata isključivo o tom pitanju.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Molim?

ADVOKAT KAY: Časni Sude, neću predložiti da ih ponovo pregledamo, s obzirom na vreme, jer smo samo pre nekoliko nedelja videli te materijale. Čak i ako je bilo pre nekoliko meseci, znam da Pretresno veće zna za te materijale.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kada ste pomenuli izveštaje generala Foranda, da li ste mislili na izveštaje koji su slati štabu UNCRO-a u Zagrebu?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Mislite na pitanje raseljenih, ili...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da. To je vrlo osetljiva stvar iz niza razloga, bez obzira na činjenicu što su prilično snažno, što je razumljivo, hrvatske vlasti insistirale da se osumnjičeni za ratne zločine malaze među interno raseljenim licima sa kojima su želeli da razgovaraju, i bilo je mnogo diskusija o tom aspektu pre pronalaženja konačnog rešenja. Mislim da je dokumentacija verovatno poznata Sudu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da. Vi govorite u izjavi o osobama koje su na kraju odvojene od glavne grupe ljudi kojima je trebalo da bude dozvoljeno da napuste bazu i odu u Srbiju ili Bosnu ili bilo gde, gde su na kraju i otišli, a da je 35 osoba, u stvari, zadržano koje su bile u nadležnosti hrvatske Vlade radi ispitivanja u vezi sa sumnjama da su počinili ratne zločine. Da li ste to znali?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Mislim da je to veoma dobro dokumentovano. Mislim da sam o tome govorio u svojoj izjavi iz 1997. godine. Da, u pojednostavljenom smislu, iako je bio veoma veliki problem, kada kažete "odvojene", u osnovi, to se dešavalo i rešavalo manje-više u periodu od nedelju dana ili više, uz pomoć Ujedinjenih nacija... ne bih rekao uz pomoć zvaničnog advokata, već pre advokata kojem su UN verovala, a u stvari to je bila žena advokat, koja je došla u bazu Sektora Jug da bi obavila razgovore sa muškarcima iz grupe interno raseljenih lica sa jedne dosta svedene liste, koji su bili u bazi. I dobili smo... nismo dobili... ali lista je sadržala oko 34, 35 osoba.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Videli smo sve te dokaze...

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: U redu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: ...već.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: I uveče su oni stavljeni na autobuse koji su se nalazili ispred štaba Sektora Jug i odvedeni su u odgovarajuće pritvorske centre, mislim, u Splitu, Zadru, i u drugim mestima, na primer, u Šibeniku, i onda, nakon toga, interno raseljene osobe su nekoliko sati kasnije stavljene u druge autobuse, puno autobusa, i otišli su u Srbiju i na druga mesta.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, u svojoj izjavi vi ste kritički govorili o generalu Čermaku koji je bio prisutan dok su hrvatske vlasti snimale ove osumnjičene osobe dok su napuštale bazu, i kažete da ste preuzeli ulogu novinara tako da ste snimali televiziju ili hrvatske novinare koji su snimali tu situaciju. I kritički ste govorili o generalu Čermaku u vezi s tim. Da li se sećate toga iz vaše izjave?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Vrlo dobro se sećam, gospodine.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da, sećam se.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kada to gledate, da mislite da je ono što ste radili, u stvari, bila provokacija - to što ste snimali hrvatske vlasti kako snimaju ljude koji nisu bili u njihovom pritvoru ili pod njihovom vlašću, već su izlazili iz baze Ujedinjenih nacija i potpadali pod nadležnost hrvatske Vlade?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pitate me da li sam ja lično provocirao?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da, da li ste bili provokativni time što ste snimali ljude koji su snimali?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KAY – PITANJE: To se nalazi u paragrafima od 29 do 33...

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Imam to pred sobom.

ADVOKAT KAY – PITANJE: ...vaše izjave iz avgusta 1997. godine.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pre svega, da pokušam da sumiram ovo za Pretresno veće. Radilo se o veoma teškoj večeri, dugoj večeri, na kraju nakon dugih pregovora visokih zvaničnika Ujedinjenih nacija u štabu u Zagrebu, jedan ili dvojica koji su bili raspoređeni u Sektoru Jug da pomognu ovaj ceo proces predaje osumnjičenih za ratne zločine hrvatskim vlastima i drugi su nekoliko sati kasnije trebalo da budu ukrcani u autobuse koji će ih odvesti na različita mesta preko Republike Hrvatske do Srbije te večeri... i neću da se udaljavam od vašeg pitanja, ali samo moram da kažem da je održan jedan razgovor o dodatnom broju muškaraca i dogovoren je mislim, broj 34. Ali to je sporedno pitanje. Ali, kada su izlazili, muškarci koji su optuženi za navodne ratne zločine, sasvim s pravom su predati hrvatskim vlastima da se suoče sa dokazima protiv njih, i bio sam prilično zapanjen da vidim da dolazi televizijska ekipa i da ih snima izbliza gore, pokazujući njihova lica dok su prolazili kroz vrata autobusa. Razgovarao sam sa E.J. Flynnom. Imali smo televizijsku ekipu Ujedinjenih nacija unutar baze i odlučio sam da odem sa E. J. Flynnom, koji je o tome, kako sam razumeo, izvestio generala Čermaka, rekao je da to nije od velike pomoći i da nije učtivo. I ono što se insinuira kamerom, ukoliko se bude emitovalo, jeste da su to bili, u stvari, ljudi koji su krivi. I ja sam rekao: U redu, hajde da pokušamo da možda uklonimo kamere. Kamere, kao što je opisano, koliko se sećam od strane generala Čermaka, bile su samo za internu upotrebu ili samo za upotrebu hrvatskim vlastima. Sećam da sam video da se nije radilo samo o privatnoj ili video jedinici hrvatske vlasti, već je oznaka na kameri bila oznaka jedne hrvatske TV stanice. I zbog toga nisam bio uznemiren, ali sam rekao sebi: U redu.

Pa, možemo i mi da snimimo ovo što se dešava za našu evidenciju na kaseti Ujedinjenih nacija - da snimimo hrvatsku TV ekipu kako snima osumnjičene za ratne zločine koji se ukrcavaju u autobus. I moje kolege iz televizijske ekipe Ujedinjenih nacija snimile su svuda naokolo nekih dvadesetak sekundi, pa su se vratili u bazu. Kada su se vratili unutra, sećam se da general Čermak nije bio potpuno zadovoljan, da to kažem na učitiv način, i rekao mi je nešto u smislu da je to shvaćeno kao provokacija, da to nije bilo korisno, a reči su bile usmerene direktno na moje ponašanje, najblaže rečeno. Mogu da kažem da je u tom trenutku postojao veliki pritisak, ali nisam smatrao da televizijska ekipa na taj način snima, i to je bio jedini razlog zašto sam bio ubeđen ili predložio televizijskoj ekipi Ujedinjenih nacija da snimi ono što se dešava u bazi, a zatim da ode i snimi ulazak u autobus.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, kakva je bila svrha vašeg snimanja Hrvata? To nije sasvim jasno.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Njihovo snimanje se zaustavilo.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Koja je svrha...

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, snimanje od strane hrvatske TV ekipe onih koji su prolazili kroz vrata autobusa zaustavilo se ubrzo nakon što je televizijska ekipa Ujedinjenih nacija počela njih da snima, jer snimak je pokazivao uljudno ponašanje vlasti u trenutku kada su primane osobe koje su navodno počinile ozbiljna krivična dela, odnosno ratne zločine. Ali postoji, mislim, očekivano profesionalno ponašanje. I po mom mišljenju, a ja znam i da je moj kolega E. J. Flynn, kao i kolege iz UNHCR-a koji su bili tamo kod kapije, smatrali su da to nije prikladno. I to je bio razlog što smo uradili ovo sa televizijskom ekipom Ujedinjenih nacija. A televizija Ujedinjenih nacija unutar kapije Sektora Jug je imala pravo da snima ono što se dešavalo u bazi Ujedinjenih nacija, ali oni to nisu radili do tog trenutka.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Zašto ste smatrali da vi treba da odlučite šta hrvatska Vlada treba a šta ne treba da snima? Postoji veliki broj jasno vidljivih razloga zbog kojih je moguće snimati osumnjičene koji dolaze iz pritvora, ili dolaze iz pritvora jedne strane, a druga strana možda želi da snimi u kakvom su stanju, koji je njihov identitet. Zar vi to ne shvatate?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: O, shvatam vrlo dobro, gospodine, i mislim da ta vrstu ponašanja, ne samo po mom mišljenju, već i onih koji imaju više znanja o međunarodnom humanitarnom pravu, koji su bili u Sektoru Jug Ujedinjenih nacija, a ne samo u sklopu osoblja Sektor Jug, već i onih koji su bili poslani iz štaba u Zagrebu, da su bili istog mišljenja, da to nije bilo odgovarajuće ponašanje. I po mom iskustvu kasnije u Bosni i Hercegovini po pitanju osumnjičenih za ratne zločine, nikada nisam video ili nisam video takvu vrstu ponašanja lokalnih televizijskih ekipa koje u prisustvu njihovih lokalnih i državnih organa deluju na taj način.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa, ne znate da li su to bile lokalne TV ekipe, i ne znate šta je svrha snimanje bila, zar ne?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pretpostavljam, gospodine, da ako se radilo o hrvatskoj televiziji, da su snimali televizijsku reportažu koju bi kasnije emitovali na televiziji. Ako su snimali film koji bi predali hrvatskim vlastima, onda bi se moglo pretpostaviti da oni nisu bili legitimna televizijska organizacija. Međutim, na kameri se zaista video zaista jedne televizijske stanice.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste pitali? Jeste li pitali?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da li sam pitao ekipu televizije?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste pitali zašto se to dešava?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Ne, jer se svašta događalo ispred kapije i bila je vrlo osetljiva situacija. Shvatio sam da se situacija smirila čim je televizijska ekipa počela da snima ljude koji su ulazili u autobus. Sklonili su se i nisu bili ljuti na televizijsku ekipu Ujedinjenih nacija, niti na E.J. Flynnu, niti na mene. I samo su prestali da snimaju.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A zašto ste vi kao oficir za štampu i informisanje počeli da se mešate u jedno pitanje koje je bilo vrlo delikatno uređeno između Ujedinjenih nacija i hrvatske Vlade?

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Pa, gospodine, nisam se mešao, to nije uopšte ono što sam ja te večeri uradio. Proces dugih pregovora između hrvatske vlasti i sedišta misije UN-a u Zagrebu je i dalje bio u toku. Ovo je jedan konkretan incident koji se dogodio, i nisam tu bio prisutan samo ja, već i drugi predstavnici UN-a za ljudska prava, sa sedištem misije u Zagrebu, i oni su takođe osećali da je to neprikladno. A naša TV ekipa UN-a mogla je takođe da snima ono što sam ja smatrao da je bila prilično osetljiva situacija, a nije to uradila zato što smo mislili da je sasvim neprimereno da se to sve snima, i zato smo to uradili, to jest snimali u vreme kada su oni bili tamo. To što je naša ekipa snimila trajalo je oko 20 sekundi ili manje, kao što sam rekao u svojoj izjavi iz 1997. godine.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, možemo li da idemo dalje. Sad smo već proveli dosta vremena na tom pitanju ko je šta snimao i ko je koga snimao.

ADVOKAT KAY: Slažem se, časni Sude.

SUDIJA ORIE: I izgleda da ovlašćenje nije srž ovog predmeta. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste znali da je UNCRO pisao Ministarstvu odbrane Vlade Republike Hrvatske? To je dokazni predmet Tužilaštva broj D316, i tu se govori o transportu izbeglica koji se sprovodi u skladu sa planom koji su razradili UNCRO i komandant Sektora Jug i razne međunarodne organizacije Sektora Jug i druge agencije koje su učestvovala. Ključne osobe za uspeh ove misije bile su general-pukovnik Čermak, oficiri za vezu: kapetan Luković, Mrša i Dondo. I generalu Čermaku je uputio čestitku pukovniku Blahna zato što je sve brzo i profesionalno organizovao.

SVEDOK ROBERTS – ODGOVOR: Da. Video sam ovo pismo pre nego što sam ga danas video.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, završio sam s ovim pitanjem, a vidim koliko je sati pa ne bih započinjao novu temu.

SUDIJA ORIE: U redu. Da li strane mogu da daju bilo kakve indikacije koliko im je vremena potrebno za ispitivanje gospodina Robertsas?

ADVOKAT KAY: Časni Sude, u skladu sa mojom prvobitnom procenom, ne treba mi više od dva sata da bih završio.

SUDIJA ORIE: A ostali branioci? Gospodine Kuzmanoviću?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, ja ću biti sledeći i procenjujem da mi je potrebno do dva sata.

SUDIJA ORIE: Znači, to je četiri do sada. Gospodine Mišetiću?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Pa, u zavisnosti od toga šta će se dešavati pre mene, časni Sude, ali bih rekao otprilike četiri sata.

SUDIJA ORIE: To bi značilo da će nam biti potrebna još dva dana. Gospodine Roberts, jesam li čuo uzdah ili...

SVEDOK ROBERTS: Ne, ne, ne uopšte. Ne, ne.

SUDIJA ORIE: To je dobro. Završavamo sa radom za danas. Nastavljamo sutra ujutro 9.00 časova. Ali pre svega želeo bih da vas uputim da ne treba da razgovarate ni sa kim o svom svedočenju, bilo ovom koje ste već dali danas ili o svedočenju koje ćete dati sledećih dana. Gospodo sekretarko, nastavljamo sutra u 9.00 časova u istoj sudnici?

(Pretresno veće i Sekretarijat se savetuju)

SUDIJA ORIE: To će biti, na žalost, u sudnici broj 2, sutra, u 9.00 časova.

Sednica je završena u 13.45 h

Nastavlja se u utorak, 22. jula 2008. godine u 9.00 h.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje